Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע טאָג־צייטונג

Nr. 148 | Łódź, Czwartek 27 czerwca 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז דאנערשטאג, יט סיון תרפ"ט | Nr. 148

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

„ס׳איז אַ ריטועלער מאָרד!“

ערקלערט מאַרשאַל פּילסודסקי, וועגען דער בעשולדיגונג געגען פינאַנץ־מיניסטער טשעכאָוויטש

זיך אָנגעהויבען דער פּראָצעס אין מלוכה־טריבונאַל

דער געוואַלדיגער אינטערעס. וועלכען עס האָט אַרויסגערופען דער גרויסער פּראָצעס פון געוו. פינאַנץ־מיניסטער טשעכאָוויטש פאַר׳ן מלוכה־טריבונאַל האָט זיך שוין פון באַלד אינדערפריה געלאָזט פיהלען פאַר׳ן בנין פון העכסטען געריכט.

שוין פאַר 9 פריה זענען דער בנין און אַלע איינוועניגסטע זאַלען אַרומגעשטעלט געוואָרען מיט מונדיר־ און ציוויל־פּאָליציאַנטען.

עס ווערען נאָר אַ־ייג.עלאָזען יחידים, וואָס האָבען איינטריטס־קאַרטען, אַפילו אַדוואָקאַטען, פּראָקוראָרען און ריכטער האָט מען אָהן בילעטען נישט אַריינגעלאָזען.

אַלע העכערע בעאַמטע פון העכסטען געריכט זענען אין שוואַרצע בגדים, וואָס איז שוין דער בעסטער בעווייז, אַז אין געריכט קומט־פאָר עפּעס גרויסעס.

צוביסלעך פערזאַמעלט זיך דער עולם, די פּרעסע־ערטער ווערען שנעל פערפולט דורך העכער זעכציג זשורנאַליסטען פו׳ דער היגער און אויסלענדישער פּרעסע.

מ׳ניט איבער, אַז דער פּרעזעס פון העכסטען געריכט, וועלכער איז גלייכצייטיג דער

פּרעזעס פון מלוכה־טריבונאַל

וואָס דאַרף משפּטען טשעכאָוויטש׳ן, איז נעכטען אויפגענומען געוואָרען אויף אַ לענגערער אוידיענץ, ביים מאַרשאַל פּילסודסקי.

ווי ס׳איז זיך לייכט פאָרצושטעלען האָט די קאָנפערענץ אַ נעהענטע שייכות צום טשעכאָוויטש־פּראָצעס און צו מאַרשאַל פּילסודסקיס ערקלערונגען אין טריבונאַל.

אַ גרויסע סענסאַציע האָט נעכטען אַרויסגערופען אין די סיים־ספערען, אַז מאָנטאָג נאָכמיטאָג איז דער

סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי

אויפגענומען געוואָרען אין בעלוועדער פון מאַרשאַל פּילסודסקי, און צווישען ד׳ ביידע מלוכה־לייט איז פאָרגעקומען אַ שמועס וואָס האָט געדויערט איבער אַ שעה צייט.

די ראָזיגע ידיעה איז באמת געווען אַנ׳איבעראַשונג, ווייל נאָך די אומגעוועהנליך שאַרפע אַרויסטרעטונגען פון מאַרשאַל פּילסודסקי געגען דעם סיים, איז צוזאַמענהאַנג מיט׳ן ענין טשעכאָוויטש, זענען די בעציהונגען צווישען די אַמאָליגע נאָהענטע פריינד און היינטיגע פּאָליטישע געגנער, מאַרשאַל פּילסודסקי און מאַרשאַלעק דאַשינסקי, זעהר פערשאַרפט געוואָרען. און אַרום דעם האָבען זיך זאָגאָר פערשפּרייט פערשידענע סענסאַציאָנעלע קלאַנגען, ס׳איז דעריבער שווער צו דערגעה׳ן, וואָס אַזוינס ס׳איז געשעהן, וואָס מאַרשאַלאָק דאַשינסקי איז פּלוצלינג אַוועק צום מאַרשאַל פּילסודסקי און אַזוי לאַנג קאָנפערירט.

אין די סיים־קרייזען רעכענט מען, אַז די קאָנפערענץ שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, עדות־זאָגען פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין מלוכה־טריבונאַל.

ס׳זענען אויך פערהאַן השערות, אַז די קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם וויזיט פון דער דעלעגאַציע פון צווייטען סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל, וועלכע איז איינגעלאַדען געוואָרען קיין פּוילען דורך פּ.פּ.ס.

וואַהרשיינליכער אָבער איז די ערשטע השערה.

אַ זייגער האַלב 10 קומט צו פאָהרען אין דער בעגלייטונג פון זיין אַפּליקאַנט אַדוו. יצחק גוטמאַן, דער פערטיידיגער פון מיניסטער טשעכאָוויטש אַדוו. פראַנציששעק פּאַסקאַלסקי, וועלכער ברענגט צו פיהרען גרויסע טעקעס מיט אַקטען און ביכער. ער לאָזט עס אַלץ איבער און פאָהרט אָפּ נאָכ׳ן אָנגעקלאָגטען

מיניסטער טשעכאָוויטש

10 מיט 45 מינוט זענען ווי ביידע אָנגעקומען אין געריכט, מיניסטער טשעכאָוויטש טראָגט אויך אַ טעקע מיט אַקטען און פּאַפּירען. ווען מיניסטער טשעכאָוויטש וויל אַריין אין געריכטס־זאַל האָט מען איהם נישט אַריינגעלאָזען, און ערשט ווען ער האָט זיך לעגיטימירט אַלס בעשולדיגטער איז דער קוריאָז אויפגעקלערט געוואָרען און ער איז אַריינגעלאָזט געוואָרען צוזאַמען מיט זיין פערטיידיגער. ביידע בעגריסען זיך פריינדליך מיט אַלע זייערע בעקאַנטע און פערנעהמען דאָס אָרט אויף דער פערטיידיגונגס־באַנק. קיין שום בעשולדיגונגס־באַנק איז נישטאָ. דער בעשולדיגונגס־באַנק זיצט אויף דער פערטיידיגונגס־באַנק נעבען זיין פערטיידיגער.

די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט ציהען־צו די

הויכע פּערזענליכקייטען

וואָס געפינען זיך אין זאַל שוין פאַר׳ן אָנהויב פון פּראָצעס.

קודם כל בעווייזט זיך אין זאַל דער יוסטיץ־מיניסטער צאַר, וועלכער בעגריסט זיך זעהר פריינדליך מיט טשעכאָוויטשען און רעדט מיט איהם אַ לענגערע ווייל; דער סענאַט־מאַרשאַלעק שימאַנסקי, וועלכער קומט צוזאַמען מיט׳ן פּ.פּ.ס.׳אישען וויצע־מאַרשאַלעק סטאַניסלאַוו פּאָזנער, אַרבייטס־מיניסטער פּריסטאָר, פיהרער פון „ב.ב.“ סלאַוועק, דעפּוטאַט פּאָליאַקעוויטש, מיטגלידער פון אויסלענדישע באָטשאַפטען, פיל הויכע מיליטער־לייט, פיהרער פון דער זיכערהייטס־מאַכט א.ר.גל.

צוזאַמען אין איין אויטאָ קומען צו פאָהרען

אַלע דריי בעשולדיגער

רעפּוטאַט ליבערמאַן, רעפּ. פּיעראַצקי און רעפּ. וויזישקאָווסקי. זיי שפּאַצירען אַרום אַ לענגערע צייט אין גרויסען וואַרטע־זאַל און פערנעהמען דאַן זייערע ערטער אויף דער באַנק פון די בעשולדיגער געגענאיבער די באַנק פון די פערטיידיגער.

אין איין זייט קומען זיך אויך צונויף די מיטגלידער פון מלוכה־טריבונאַל, די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט ציהט־צו גענעראַל זשעליגאָווסקי, וועלכער קומט־אַריין אין זאַל אין דער בעגלייטונג פון זיין אַדיוטאַנט. דער גענעראַל איז אין זיין מיליטערישען מונדיר מיט פיל אָרדערן און מיט׳ן גרויסען באַנד פון אָרדער „פּאָלאָניאַ רעסטיטוטאַ“ אויפ׳ן מונדיר.

אויך די עדות וואָס קומען זיך צונויף און ווערען איינגעלאַדען אין אַ ספּעציעלען וואַרטע־זאַל ציהען־צו אַ אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט מען זעהט צווישען אַנדערע

די מיניסטאָרען

סלאַוואָי־סקלאַדקאָווסקי, קוויאַטקאָווסקי און אַנד.

שוין אין אָנהויב פון פּראָצעס האָט זיך געלאָזט פיהלען, אַז דער פּראָצעס קומט פאָר נישט צווישען סיים און מיניסטער טשעכאָוויטש, נאָר צווישען

סיים און רעגירונג

און באַלד נאָך די ערשטע ווערטער אין געריכט, האָט זיך שוין געמערקט, ווער ס׳וועט אַרויס דער זיגער.

ווען ס׳איז געקומען מאַרשאַל פּילסודסקי האָט קיינער נישט געוואוסט, צי ער טרעט אויף אַלס עדות, צי אַלס עקספּערט. ווען דער מאַרשאַל איז אַריין אין זאַל, האָט זיך דער גאַנצער זאַל אויפגעהויבען, דער מאַרשאַל האָט נישט געוואַרט קיין מינוט און איז באַלד אויסגעהערט געוואָרען.

ווען דער סיים־מאַרשאַלעק איז אַריין אין זאַל האָט ער זיך בעגריסט מיט איינינגע אָנוועזענדע און זיך אַוועקגעזעצט אויף די פאָטעלען צווישען די הויכע געסט. דער פּרעזיצענדער בעמערקט עס און ווענדעט זיך צום מאַרשאַל:

— ה׳ מאַרשאַל דאַשינסקי, איהר זענט אַנ׳ עדות און איהר טאָרט זיך דעריבער נישט געפינען אין זאַל.

מאַרשאַל דאַשינסקי ענטשולדיגט זיך, אַז ער האָט נישט געוואוסט, און פערלאָזט דעם זאַל.

טשעכאָוויטשעס רעדע איז געווען נישט אינטערעסאַנט. ער האָט אָבער דעם מאָל גערעדט זיכערער.

נאָכ׳ן אָפּגעבען זיינע ערקלערונגען איז מאַרשאַל פּילסודסקי אַריין אין צימער פון פּרעזיצער פון מלוכה־טריבונאַל און דאָרט אָפּגעהאַלטען אַ בעראַטונג מיט׳ן פּרעמיער־מיניסטער, אינערך, אַרבייטס־מיניסטער פּולקאָווניק סלאַוועק און אַנד.

*

פּונקט עלף אַ זייגער הערט זיך אַ קלונג. און עס ערשיינען אַלע מיטגלידער פון׳ם

מלוכה־טריבונאַל

מיט׳ן פּרעזעס סופּינסקי בראש.

דער ריכטער טאָמאַשעווסקי וועלכער איז געווען קראַנק איז געקומען מיט אַנ׳איבערגעבונדענער באַק.

אַלע שטעהען אויף פון די פּלעצער.

די מיטגלידער פון טריבונאַל פערנעהמען זייערע פּלעצער.

3

רעכטס פון פּרעזיצענדען פּרעזעס סופּינסקי פערנעהמט דאָס אָרט דער געוו. מיניסטער נעסטאָר פון פּוילישע אַדוואָקאַטען, אַדאָלף סוליקאָווסקי, לינקס — גענעראַל זשעליגאָווסקי, ווייטער זיצען כסדר די איבעריגע מיטגלידער פון טריבונאַל: פון איין זייט — אַלעקסאַנדער לעדניצקי, פון דער אַנדערער — דער געוו. וויצע־פּרעמיער טוגוט א.א.וו.

דער פּרעזיצענדער מעלדעט, אַז עס ווערט געעפענט די ערשטע זיצונג פון מלוכה־טריבונאַל אין דעם פּראָצעס געגען געוו. פינאַנץ־מיניסטער רעפּוטאַט טשעכאָוויטש.

אויף דער פראַגע פון פּרעזיצענדען, מעלדעט דער טריבונאַל־סעקרעטאַר ריכטער פון העכסטען געריכט, לוקאַשעוויטש, אַז עס האָבען זיך נישט געשטעלט די עדות דער געוו. מיניסטער יורקעוויטש, און ראַט פון דער העכסטער מלוכה־קאָמער אָסאָווסקי.

פּרעזיצענדער: און מאַרשאַל פּילסודסקי?

סעקרעטאַר: דערווייל נאָך נישט.

פּרעזיצענדער: וואָס פאַר־אַ שטעלונג נעהמט אָן רעדנער די בעשולדיגונג?

רעפּ. ליבערמאַן: מיר לאָזען די פראַגע צום איינזעהן פון מלוכה־טריבונאַל.

פּרעזיצענדער: דער טריבונאַל וועט אָננעהמען אַ שטעלונג צום ענין נאָכ׳ן פערהער פון די עדות.

פּרעזיצענדער: ה׳ טשעכאָוויטש — איהר זענט אַ רעפּוטאַט אויך?

אָנגעקלאָגטער: יאָ...

פּרעזיצענדער: די רשימה פון ריכטער און בעשולדיגער האָט איהר ערהאַלטען?

אָנגעקלאָגטער: יאָ.

דער פּרעזיצענדער לעזט דאַן דורך דעם

בעשולדיגונגס־אַקט

געגען מיניסטער טשעכאָוויטש.

דאַן מעלדעט דער פּרעזיצער, אַז אין רעזולטאַט פון דער אויספאָרשונג וואָס דער טריבונאַל האָט דורכגעפיהרט געפינט זיך היינט רעפּוטאַט טשעכאָוויטש פאַר׳ן משפּט פון טריבונאַל. אין דער אויספאָרשונג האָט זיך דער אָנגעקלאָגטער צו קיין שום שולד נישט מודה געווען.

פּרעזיצענדער: ה׳ רעפּוטאַט טשעכאָוויטש, צי זענט איהר זיך איצט מודה אין דער שולד, אַז איהר האָט איבערגעשריטען די ביודזשעט־סומען.

מיניסטער טשעכאָוויטש: איך בין זיך אין קיין שום שולד נישט מודה און דאָס טו איך צוליב פאָלגענדע טעמים:

דאָ הויבט־אָן מיניסטער טשעכאָוויטש אויספיהרליך רעדען וועגען די פליכטען פון אַ פינאַנץ־מיניסטער און זיין פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר׳ן ביודזשעט.

ער פעררופט זיך דערביי אויף פערשידענע געזעצען וואָס הערשען אין דעם פרט אין פראַנקרייך, ענגלאַנד און אַנדערע מלוכות, ציטירט פערשידענע ווערק וועגען דעם ענין א.א.וו. א.א.וו.

אינמיטען טשעכאָוויטשעס ערקלערונגען איז אַריינגעקומען אין זאַל פּרעמיער שוויטאַלסקי, אויסער איהם האָט מען קיינעם נישט אַריינגעלאָזט אין זאַל.

טשעכאָוויטש האָט געענדיגט דערמיט, אַז ער איז נישט שולדיג און אין קיין שום לאַנד האָט מען נאָך נישט געמשפּט אַ מיניסטער פאַר פאָרמעלע פערברעכענס.

דאַן האָט זיך אָנגעהויבען דער פערהער פון די עדות, אַלס ערשטער עדות ווערט אויסגעהערט

אינערן־מיניסטער גענ. סקלאַדקאָווסקי

ער ערשיינט אין זיין פולען גענעראַל־אוניפאָרם.

דער פּרעזיצער בעט איהם זיך זעצען, מינ. סקלאַדקאָווסקי ערקלערט, קורץ און דייטליך, אַז ווען מאַרשאַל פּילסודסקי איז געוואָרען פּרעמיער, האָט ער געשטעלט די מיניסטאָרען אַ בעדינג, אַז קיינעם פון זיי איז נישט ערלויבט זיך צו שטעלען אין פערבינדונג מיט׳ן סיים אָהן זיין הסכמה און דעריבער האָט נאַטירליך מיניסטער טשעכאָוויטש זיך נישט געקאָנט פערבונדען מיט׳ן סיים.

רעפּ. ליבערמאַן: וואָס איז פאָרגעקומען אויף דער זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט, ווען מען האָט איבערגעשריטען דעם דיספּאָזיציע־פאָנד?

מיניסטער סקלאַדקאָווסקי: ווען איך וועל זיין אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק פאַר׳ן טריבונאַל, וועל איך אייך דאַן ענטפערען אויף אַזעלכע פראַגען.

רעפּ. ליבערמאַן שטעלט נאָך עטליכע פראַגען סקלאַדקאָווסקי׳ן אָבער דער לעצטער זאָגט זיך אָב צו ענטפערן.

אַלס צווייטער עדות ווערט אויסגעהערט דער

האַנדעלס־מיניסטער קוויאַטקאָווסקי

וועלכער ערקלערט אויך, אַז בעת׳ן שאַפען דעם קאַבינעט אין מאַי 1926, האָט דער מאַרשאַל פּילסודסקי גערערט מיט אַלע מיניסטאָרען, אַז די בעציהונגען פון סיים צו דער רעגירונג נעהמט דער מאַרשאַל אויף זיך און אין דער הינזיכט איז ער פאַר אַלעם פעראַנטוואָרטליך. וואָס שייך די ביודזשעט־איבערשרייטונגען זענען זיי געמאַכט געוואָרען דעמאָלט ווען זייער טובה פאַר דער מלוכה האָבען נישט געוועקט קיין שום צווייפעל.

אַדוו. ליבערמאַן: צי האָט דער מאַרשאַל אויך איבערגענומען די ראָזיגע פעראַנטוואָרטליכקייט בעת דעם פּרעמיער־אַמט האָט איבערגענומען פּראָפ. באַרטעל?

מינ. קוויאַטקאָווסקי: יאָ.

אַדוו. ליבערמאַן: וואָס פאַר־אַ מאָטיווען זענען געווען נישט פאָרצושטעלען דעם סיים די ביודזשעט איבערשרייטונגען?

מיניסטער קוויאַטקאָווסקי: די מאָטיווען קען איך נישט אָנגעבען.

אַדוו. ליבערמאַן: צי האָט דער מיניסטאָרען־ראַט בעשלאָסען צו פערגרעסערען דעם דיספּאָזיציע פאָנד פאַר׳ן פּרעזידיום פון מיניסטאָרען־ראַט מיט 8 מיליאָן זלאָטעס?

— יאָ.

— צי פאַר דעם ווי מ׳האָט זיי אויסגעגעבען, צי ערשט נאָכדעם?

— דאָס ווייס איך נישט.

— ווער האָט רעפערירט די פראַגע?

— דוכט זיך מיר, אַז פּרעמיער באַרטעל.

— אויף וואָס פאַר־אַ צוועק איז דאָס געלד אויסגעגעבען געוואָרען?

— איך ווייס נישט.

נאָך די ערקלערונגען פון מיניסטער קוויאַטקאָווסקי ווערט ערקלערט אַ

הפסקה

און אַרום 1 אַ זייגער בענייט דער פּרעזיצענדער ריכטער סופּינסקי די זיצונג און בעט אַריינצופיהרען

(ווייטער זעהר זייט 5.)

די ענטוויקלונג פון לאדז

דער מאגיסטראט פראיעקטירט צו פערדרייפאכען דעם שטח פון לאדז

דער גרויסער פרעסע-אויספלוג ארום לאדז

ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט, איז אין מאגיסטראט פארגעקומען א קאנפערענץ מיט די פרעסע-פארשטעהער וועגען פלאן פון דער שטאט-פערוואלטונג צו פעראייניגען מיט דער שטאט גרויסע שטחים ערד ארום לאדז.

דער וויצע-פרזידענט ראפאלסקי האט קודם-כל געגעבען א קורצען איבערבליק איבער דער ענטוויקלונג פון דער שטאט לאדז. אין יאהר 1820 איז לאדז געווען א קליינע אגרארע-אסאדע און האט געצעהלט 779 איינוואוינער מיט 110 הייזער פערנעהמענדיג א שטח פון 828 העקטאר. אין 1850 זענען געווען 15674 איינוואוינער מיט 1010 הייזער מיט א שטח פון 2739 העקטאר. אין יאהר 1870 — 47.650 איינוואוינער; אין יאהר 1890 — 125,227 איינוואוינער; אין יאהר 1906 — 329.056 איינוואוינער און פערנעהמט א שטח פון 3.811 העקטאר. אין יאהר 1914 — איבער א האלב מיליאן איינוואוינער, אין יאהר 1927 — 570,000 איינוואוינער, מיט 8931 הייזער, מיט א שטח פון 5.875 העקטאר.

אין יאהר 1821 זענען די גרעניצען פון דער שטאט פערגרעסערט געווארען פון 828 העקטאר אויף 1016 העקטאר. דעמאלס איז פער-אייניגט געווארען קיין לאדז דער פאלווארג „סטארא וויעש" און נאך עטליכע פאלווארקעס. אין יאהר 1825 איז דער שטח פון לאדז פער-גרעסערט געווארען פון 1016 אויף 2205 העקטאר. אין יאהר 1839 ביז 2739 העקטאר. ערשט אין יאהר 1908 איז דער שטח פון דער שטאט פער-גרעסערט געווארען פון 2.739 העקטאר אויף 3811. דעמאלס זענען פעראייניגט געווארען צו לאדז: זובארדז, דאלי, ווידזעוו, דאמברובקא, קאראלעוו, סטארא ראקישטש און ברוס. אין יאהר 1915 האט די אקופאציע-מאכט פעראייניגט צו לאדז באלוט, כאיני און א רייה אנדערע ערטער און פערגרעסערט דעם שטח ביז 5.875 העקטאר.

דאס וואס אין דער נאהענטסטער שכנות פון דער שטאט געפונען זיך פערבויטע און בעפעל-קערטע געביטען, וואס אונטערליגען נישט דער שטאטישער מאכט און געניסען נישט פון די שטאטישע איינריכטונגען איז א נאמאליע. פאר דער שטאט-פערוואלטונג איז דא וויכטיג די טעכנישע אונגעזונדהייטס-ענינים. די שטאט-פערוואל-טונג מוז איגבעדינגט אויפהאלטען דעם נישט-פלאנמעסיגען ענטוויקלען זיך פון די היגטערשטע-טישע קווארטאלען, די שטאט מוז האבען די פרייהייט אדורכצופיהרען א רעגולאציע פון די דאזיגע געביטען לויט די אינטערעסען און בעדערפנישען פון לאדז, אלס גאנצעס. עס שפילט אויך א ראל דער געזונדהייטס-צושטאנד פון דער אומגעגענד. צוליב דעם וואס דארט פעהלט די געגוגענדע געזונדהייטס-שוץ דראהט א געפאהר פאר דער אייגענער בעפעלקערונג און פאר דער בעפעלקערונג פון לאדז. דער אויסברוך פון אנ'-עפידעמיע פערשפרייט זיך תיכף אויף דער שטאט, די שטאט-פערוואלטונג האט שוין די טרויעריגע ערפאהרונג מיט באלוט. איצט בעמערקט דאסזעל-בע אין כאיני, וואו יעדער בויט זיך ווי אזוי איהם געפעהלט נאר. דאסזעלבע איז אויך אין דער קאלאניע דיגאנקא. די שטאט לאדז איז אמ געדיכסטען בעוואוינט ווי אלע אנדערע שטעט אין פוילען, דעריבער איז אימבעדינגט נויטיג צו פערברייטערען די גרעניצען פון דער שטאט.

צוליב דעם אלעם פראיעקטירט איצט דער לאדזער מאגיסטראט איינצושליסען אין לאדז פאל-גענדע געביטען: פון דער גמינע ראדאגאשטש: דאס דארף פיאסקאוויעץ, דאס דארף זשאביעניעץ, פאלווארק פאביאנקא, דארף ראדאגאשטש, פאל-ווארק לא-יענצאוו, פאלווארק ארטורובעק, ראגי, דארף רוזשקי, מארישין, די רעשט פון דארף סטארע באלוטי, דארף דאלי.

פון דער גמינע לאגעווניק: קאלאניע, כעלמי דארף לאגעווניק, דארף סקאטניק, דארף מאדזשעוו, לאגעווניקער קלויסטער פון דער גמינע נאוואסאל-נא, דארף שיקאווסקי, דארף סטאקאווסקי און די גאנצע גמינע כאיני.

פון דער גמינע גאספאדאזש; דארף סטאראא גורא און די גאנצע שטאט רודא פאביאניצקא. פון דער גמינע ברוס: דארף סטארע ראקישעו, דארף ברוס, קאלאניע ציגאנקא פון דער גמינע ווידזעוו: פאלווארק ווידזעוו, אנדארום אלע דער שטח פון לאדז פערגרעסערט גע-ווארען ביז 14965 העקטאר, אין פערגלייך מיט דער איינשליסונג פון אנדערע שטעט אין פוילען און אין אויסלאנד איז דער שטח וואס דער לאדזער מאגיסטראט וויל איצט איינשליסען אין דער שטאט נישט קיין צו גרויסער.

עס ליגט אין אינטערעס פון דער בעפעלקערונג פון די דערמאהנטע געגענדען, אז די פעראייניגונג מיט לאדז זאל פארקומען, די דארפישע גמינע איז פינאנציעל צו שוואך זי זאל קענען בעפרידיגען די אינטערעסען פון דער דארפישער בעפעלקערונג, בעת זיין ביודזשעט פון לאדז בעטרעפט 44 מיליאן 652 טויזענד זלאטים — בעטרעפען אלע ביודזשע-טען פון די אויסגערעכענטע געביטען אינאיינעם 725,374 זלאטים.

נאך די ראזיגע ערקלערונגען פון וויצע-פרע-זידענט ראפאלסקי האט דער מאגיסטראט איינגע-ארדענט פאר די פרעסע-פארשטעהער אנ'אויס-פלוג אין די געביטען, וואס דארפען לויט'ן נייעם פראיעקט פעראייניגט ווערען צו לאדז. דער אויס-פלוג איז געווען זעהר נויטיג, כדי זיך צו איבערצייי-גען ווי רייף ס'איז געווארען די פראגע פון פעראיי-ניגען די געביטען וואס ענטוויקלען זיך אין א'א שנעלער טעמפא צו לאדז. א־ומפאהרענדיג איבער כאיני האט מען געקענט בעמערקען, די שוין גע-דיכטע פערבויטע גאסען, אבער אהן שום סדר, אהן שום פלאן, נישט ברוקירטע ענגע, שמאלע געסלאך, אהן טראטואר'ען, אהן בעלייכטונג און בכלל אהן יערע איינריכטונג, נישט נאר אין כאני ראסזעלבע אין א נאך מעהר פערוואָרלאזטער פארם בע-מערקט מען ראס אין רודא פאביאניצקא, ראס-זעלבע אויך אין ציגאנקא, ראדאגאשטש, לאגעווניק, און אין דער גאנצער געגענד ווי דער אויספלוג האט געפיהרט. דער וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי יועל-כער איז מיטגעפאהרען מיט די זשורנאליסטען האט געגעבען ערקלערונגען וועגען דער פראגע. ער האט אנגעוויזען, אז צוליב דער שנעלער ענטוויקלונג פון לאדז און דער אומגעגענד וועלען די געביטען סוף-כל-סוף מוזען אנגעשלאסען ווערען אין לאדז, דאס וועט אבער פארקומען צו שפעט, ווען אלץ וועט שוין זיין פערבויט, אהן פלאן און אהן סיסטעם, ווען די לאדזער שטאט-פערוואלטונג וועט שוין נישט קענען אזוי ווי דאס איז דער פאל מיט באלוט, קיין סך אויפטון. דער רעגולאציע-פלאן פון לאדז האט שוין אויך פארגעזעהן די איינשליסונג פון די ראזיגע געביטען און איצט בלייבט נאך איבער, נאכדעם ווי דער פלאן וועט אנגענומען ווערען היינט אין אוונער דורכ'ן שטאט-ראט, זאל ער נאך בעשטעטיגט ווערען דורך דער אויפזיכטס מאכט.

אויפ'ן וועג האבען נאך די פרעסע-פארשטעהער בעזוכט די נייע בלאק-הייזער, וואס ווערען געבויט דורכ'ן מאגיסטראט. ס'ווייזט זיך ארויס, אז ס'זענען נישט אמת די קלאגען, וועגען דעם, אז די גראנדיעזע בנינים ווערען נישט אויסגעפע־טיגט.

אין 9 הייזער ארבייט מען איגעוועניג זעהר אינטענסיוו און אין חודש דעצעמבער זאלען די ראזיגע הייזער שוין זיין פולשטענדיג פערטיג צום ארייג-ציהען זיך.

דער אויספלוג האט אויך בעזיכטיגט די הער-ליכע לאגעווניק-געגענד מיט די וועלדער, וואס דער מאגיסטראט האט מיט עטליכע יאהר צוריק גע-קויפט און וועלכער וועט איצט פארצעלירט ווערען אויף קליינע טיילען, כדי דארט זאל א יפגעבויט ווערען א וואלד-שטאט. די גאנצע געגענד איז ריי-צענט שעהן און בעוואלדערט פון אלע זייטען.

ביי דערזעלבער געלעגענהייט איז אויך בעזיכ-טיגט געווארען דאס סאנאטאריום פאר לונגען-לייי-דענדע קינדער, וואס געפינט זיך אין לאגעווניק מיט איהרע 2 שעהנע פאוויליאנען, וועלכע נעהמען אַ-ריין יעדען סעזאן צו 150 קינדער.

מיר האבען די קינדער געטראפען פרעהליכע, זיך שפילען אין וואלד, נעבען זייער פאוויליאן, די הייזער, וואו די קינדער וואוינען געפינען זיך אין א פראכטפולער געגענד. פול גרינס, וואלד, ווייט פון וועלכען ס'איז שטויביגען וועג. די שלאף-צימערן גראנדיעז-גרויס, ציכטיגע און לופטיגע, ספעציעלע ווערענדעס, מיט לעזשאקעס פאר זונבעדער פאר די קינדער, היגיעניש און מאדערן-איינגעארדענטע קוכען, וואו מ'ווערען געקאכט די שפייזען פאר די פענסיאנערען. דער סעזאן בעשטעהט פון 6 פריה-לינג און זומער-חרשים און אין יעדען חודש ווע-רען דורך דער געזונדהייטס-אפטיילונג ביים מאגיסט-ראט אהין ארויסגעשיקט צו 150 קינדער יונגלעך און מערלעך, די קינדער, וועלכע האבען זיך יועניג פאפראוועט בלייבען צו נאך א סעזאן.

מיר האבען זיך פעראינטערעסירט מיט דער פראגע וועגען די יודישע קינדער אין דעם ראזיגען סאנאטאריום. ס'שטעלט זיך ארויס, אז אי איצטיגען סעזאן, זענען דארט פערהאן 40 פראצענט יודישע קינדער יונגלעך און מיידלעך און פיהלען זיך זעהר גוט. אין די ערשטע טעג פון יעדען סעזאן געהט צו שווער דאס איינלעבען זיך פון די יודישע קינ-דער מיט די נישט-יודישע. דערנאך קומען נישט פאר קיין שום מיספערשטענדנישען. דאס איז באמת א זעהר דערפרעהענדע ערשיינונג וואס די געזונד-הייטס-אפטיילונג האט אוועקגעשטעלט אויף דעם אופן, אז די יודישע קינדער ווערען נישט שיקאנירט און קענען געניסען אהן בעגרעניצונג פון דעם סא-נאטאריום.

דער אויספלוג האט געדויערט אנ'ערך פיר שעה צייט.

קהלות-פערבאנד אין רומעניען

וועהלט פערטרעטער אין דער יודישער אגענץ

בוקארעשט, 26 (י.ט א. טעלעגראפיש). דא איז געעפענט געווארען דער קאנגרעס פון פערבאנד פון די יודישע קהלות אין רומעניען, אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך דער פראטעסט געגען נייעם קהלות-געזעץ און די וואהלען צו דער פערברייטערטער יודישער אגענץ.

קהלות-פערבאנד אין גריכענלאנד

געוועהלט א פערטרעטער אין דער יודישער אגענץ

סאלאניקי, 26 (י. ט. א. טעלעגראפיש). דער צוזאמענפאהר פון קהלות-פערבאנד אין גרי-כענלאנד האט אויסגעוועהלט אלס מיטגליד אין דער פערברייטערטער יודישער אגענץ דעם פאר-זיצענדען פון די בני-ברית-לאזשע ד"ר לפאן רעקאנאצי.

רעזולטאטען פון די וואהלען צום קאנגרעס אין עסטרייך

ווין, 26 (י.ט.א. טעלעגראפיש). בעת די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס האבען די אנהענגער פון ד"ר שטריקער בעקומען 1 מאנדאט, די אנהענגער פון דער פערברייטערטער יודישער אגענץ — 1 מאנדאט און די ארבייטער-גרופירונ-גען — 1 מאנדאט. די „מזרחי" און רעוויזיאניס-טען זענען געבליבען אהן מאנדאטען.

ד"ר רייכ'ס א פארשלאג וועגען מינדערהייטס-רעכט

ווארשא, 26. (טעלעפאניש).

דער מיטגליד פון דער צווישען-פארלאמענטא-רישער אוניע, רעפ. ד"ר רייך האט לעצטענס א-ריינגעטראגען אין סעקרעטאריאט פון דער אוניע א פארשלאג וועגען דעם, אז די נאציאנאלע מינדער-הייטען, וואס האבען נישט קיין בעשטימטע טע-ריטאריע און במילא נישט קיין טעריטאריאלע אויי-טאנאמיע .זאלען האבען דאס רעכט אריינטראגען אנקלאגען דער פעלקער-ליגע געגען א מלוכה, וואס בע'עוולה'ט די ראזיגע מינדערהייט .דורך דער פער מיטלונג פון א צענטראל-ביורא, וואס פעראייניגט די פערשידענע קאמיטעטען פון דער בעטרעפענ-דער מינדערהייט ,ווי, צום ביישפיל: דער „קאמי-טעט פון די יודישע דעלעגאציעס אין פאריז".

דער פארשלאג: פון ד"ר רייך וועט דעבאטירט ווערען אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון דער צווישען-פארלאמענטארישער אוניע אין אויגוסט, און אויב ער וועט אנגענומען ווערען, וועט עס האבען א וויכטיגע בעדייטונג פאר דער יודישער מינדערהייט אין די לענדער, וואס געהערען צום פעלקער-בונד און האבען אונטערגעשריבען די מינדערהייטס-טראק טאטען.

צוזאמענפאהר פון דער ארטיסטען אוניע אין אמעריקא

פערוועהרט די יודישע ארטיסטען פון אמעריקא צו גאסטראלירען אין פוילען

ניו-יארק, 26 (י.ט.א. טעלעגראפיש) היינט האט זיך געעפענט דער צוזאמענפאהר פון דער יודישער ארטיסטען-אוניע אין אמעריקא. ס'איז אנגענומען געווארען א בעשלוס צו פער-וועהרען די מיטגלידער פון דער אמעריקאנער אוניע צו גאסטראלירען אין פוילען. ס'איז אנגע-וויזען געווארען, אז דער ווארשעווער יודישער ארטיסטען-פעראיין איז בעגאנגען פערשידענע מיסהאנדלונגען בנוגע די אמעריקאנער גאסטרא-לערען אין פוילען. די רעזאלוציע איז אנגענומען געווארען מיט א גרויסער מעהרהייט שטימען. ס'איז אויך בעשלאסען געווארען מיטצוטיילען וועגען דער רעזאלוציע די מיטגלידער וואס גע-פינען זיך אין פוילען, כדי זיי זאלען איבעררייסען זייערע פארשטעלונגען.

ווידער בע'גנב'עט א קאשטשאל

ווארשא, 26 (טעלעפאניש). היינט 6 פאר-טאג, ווען דער עלסטער גלח פון דער קירכע „הייליגע מאריא", וואס געפינט זיך אויף אלט-שטאט, איז אריין אין דער קירכע אפריכטען א פריהמארגען תפילה האט ער ביים אלטאר דער-זעהן, אז דארט הערשט א שטארקע אונארדנונג איז אז אלע גאלדענע חפצים, וואס האבען זיך דארט געפונען, זענען פערשוואונדען געווארען.

ווי ס'ווייזט זיך ארויס, האבען גנבים זיך אריינבעקומען אין דער קירכע דורך א לייטער, וואס זיי האבען צוגעשטעלט צום פענסטער. זיי האבען אויך פרובירט אויפרייסען די אייזערנע צדקה-פושקע, אזוי ווי דאס איז זיי נישט געלונגען האבען זיי צוגעגנבעט אלע גאלדענע און זילבער-נע חפצים.

פערפלייצונג פון אנ'אבגעריסענעם וואלקען

קאפענהאגען, 26 (ספ.טעל.) אין דער שטאט מאריאנער (עסלאנד) האט זיך נעכטען אבגעריסען א וואלקען און פערפלייצט די גאנצע שטאט.

דאס וואסער איז אין משך פון 6 שעה צייט געשטאנען 2 מעטער די הויך און פערגאסען אלע פארטער-וואוינונגען. דער שאדען איז זעהר גרויס.

בברכת מזל=טוב חמה ונלבבה הריני מברך את ידידי הנכבד ומכובד

ר' יצחק מאיר טייטעלבוים נ"י

לחתונת בתו מ' חי' פרידא עם ב"ג מר חיים שטיין.

יהי רצון שמזלם יופיע מעלה מעלה.

אברהם שלזנגר. 8118

היינט, דאנערשטאג, דעם 27 יוני ד. י. 1 א זייגער בייטאג קומט פאר אויפ'ן בית החיים די הזכרה נאך דער טראגיש-אומגעקומענער אונזער אונפערגעסליכע,

בתיה יוסילעוויטש נ"ע

וועגען וואס עס טיילען מיט די טיפטרויערנדע

מוטער און ברודער.

נאך גער

פאהרט אפ אנ'אויטאמאביל פרייטאג, דעם 28 יוני ד. י. 10 א זייגער פריה פון רוג ביאלא און פיעטריקאווער. פרייז 12 זל. פון א פערזאן. צוריקקעהר זונטאג, דעם 30 יוני ד. י. 12 א זייגער בייטאג

1218

W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל. 84-72

נעמט אן פון 8—6 אווענד

Dr. med.

L. Pikielny

ארצט

ספעציעל ארצט פאר נירן

בלאזן-און הארן - קרענק

NAWROT 3

tel. 19-90

עמפאנגט פון 4—7 אוו.

נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie."

נארומיעסקא 3 פון 12½ ביז 2 זייגער נאכמ.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגע-רישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנד-לונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

27 יוני 1929 — „נייער פאלקסבלאט“ — 27 יוני 1929

סעקרעטאַרטשיק אלס פעדאגאג

אַז דעם פּאָזנער סעקרעטאַרטשיק ווערט נמאס די לאַנגווייליקייט פון לעבען, נעהמט ער אַ גומענעם שטעקעל, נעהט אַרויס אין גאַס און שלאָגט איבער'ן קאָפּ יעדען ייִדען, וועלכע קומט אונטער זיין האַנד.

אַז אַ לעמבערגער כוליגאַן, וואָס טראָגט אַ סטודענטיש-קאָרפּאָראַנטיש היטעל, ווערט אַרעאַיש און רעליגיעז געשטימט, קלערט ער אַ טאָג צייט איבער דער עולה, וועלכע יודישע גימנאַזיסטקעס האָבען אָפּגעטון דער קריסטליכער אמונה, דאַן לאָזט ער זיך ברעכען מיט שטאַנגען ליטאַטאַפּען און ראַציאָנאַס-מאַשינען, רעמאָלירען מעבעל און יודישע אַקאַדעמישע היימען אין אַנדערע מיט שווערער מיה און קרבנות געבויטע יודישע געזעלשאַפטליכע בנינים.

איהם סעקונדירענדיג שלאָגען אויס פּאָזנער סטודענטען די שויבען אין דער יודישער סינאַגאָגע, און דער פּאָזנער שטאָדט-ראַט מוז אַסיגנירען 37 טויזענד זלאָטעס און צו רעקען די שאָדענס, וועלכע די „ליבע יוגענד“ האָט אָנגעטון.

די לעמבערגער און פּאָזנער אַקאַדעמיקער זענען זקיפּטיגע פאָרשטעהער פון דער אינטעליגענץ, דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען, אינזשענירען, לעהרער. אַז זיי וועלען אויסוואַקסען, וועלען זיי אָפּטון אַזעלכע קלוגע און טאַקטישע שטיק, ווי דאָס האָבען געטון זייערע עלטערע קאָלעגען דאָקטוירים פּאַראַיאַהרען אין טשעכאָטשינעק. דערווייל זענען זיי נאָך „יוגענד“, פרייע, האָפערדיגע, מ'האַלט זיי נאָך אין צוים, קיין מלוכה-פּאָסטענס פערנעהמען זיי נאָך נישט, מיט ערציהונג פון יוגענד זענען זיי נאָך נישט בעשעפטיגט.

טרעפט זיך אָבער, אַז אַזאַ לעמבערגער אָדער פּאָזנער „יוגענדליכער“ קריגט זיך אַריין אויף אַ וויכטיגען פּאָסטען, דאַן טוט ער אָפּ דיזעלבע מעשים אויב נישט מיט קיין אייזען, אָדער שטעקען, איז מיט'ן מויל און מיט זיין גאַנצער האַנדלונג.

אין לאָדז איז פערהאַן אַ שול-טועיר, אַנ' אונטער-אינספעקטאָר, ער הייסט פּאַרולקא, און מאַכט פון צייט צו צייט וויזיטאַציעס אין די יודישע שולען. יעדער בעזוך זייגער אין אַ יודישע שולע איז אַ געשעהעניש, און געפינט פריהער אָדער שפּעטער אַנ'אָפּשפּיגלונג אין דער יודישער פּרעסע. ווען ה' פּאַרולקע איז אין אַ יודישער שול, ווייגען שילערינס, לעהרער קאָנען נישט אויסהאַלטען די מאָראַלישע פּיין און פערלאָזען דעם קלאַס, קינדער ווערען נשתומם און מבולבל פון די רייד, מיט וועלכע דער „ערציהער“ ווענדעט זיך צו זיי. ה' פּאַרולקאַרופט די יודישע מיידלעך-שילערינס „ריפקא“, „סאַראַ“, צו יונגלעך „יאַסעק“ א. דגל. צו יודישע שילער ווענדט זיך ה' פּאַרולקא מיט אַזעלכע פּראָוואָקאַטאָרישע פראַגען: „פו זוועמען האָט פּוילען אמייסטען געליטען“ און דעם ענטפער פון שילער קאָרעגירט ער: „נישט די צאַרישע רוסען, נאָר די יודען ברענגען פּוילען צום גרונד“.

דער אָרימער שילער, וועלכער בעקומט אַזעלכע אויפקלערונגען, מוז זיך טראַכטען: אָדער דער ה' אינספעקטאָר איז גערעכט, דאַן בין איך, מיין טאַטע און מיין ברודער א שונא פון פּוילען, אָדער — מיר זענען זיכער, אַז אַזוי איז עס טאַקע — דער 12-יעהריגער איז קלוגער פאַר דעם מצריך פון דער שול-אינספּעקציע, דאַן מוז ער דערפיהלען, אַז נעגען איהם און זיינע חברים און אַנדערע נאָהענטע ווערט דאָ בעגאַנגען אַ הימעלשרייענדע עוולה, אַז דער הער, וועלכער לערנט איהם אויף אַזאַ אופן, איז עפּעס אַ פרעמדער און פיינדליכער, אַ שונא, וועלכער איז געקומען אין שולע מיט אַ בייזער כונה חוזק צו מאַכען פון די קינדער, פון די שילער.

די בעזוכען פון ה' פּאַרולקא אין די יודישע שולען זענען איין נמאס'ער, אומגלויבליכער, אומדערלאָזבאַרער, חוזק פון די יודישע קינדער און פון זייערע ריינסטע געפיהלען.

און מיר זאָגען: עס זענען פערהאַן אין לאָדז פערשידענערליי אַנשטאַלטען, וואו אַזאַ ה' פּאַרולקא וואָלט געקאָנט אויסנוצען זיינע קענטעניסען פון הומאָר: עס זענען פאַרהאַן קאַבאַרעטען אויף וושנאָווסקא אָדער זאַווישאַ גאַס, ס'זענען פאַרהאַן פּאַרקען, וואו אין אַ זונטאג נאָכמיטאָג קומען זיך צונויף פּאַסיגע קאָמפּאַניעס, וואו ה' פּאַרולקא וואָלט געקאָנט זיין דער „לייב פון דער געזעלשאַפט“. אָבער וואו קומט ער איבערצוטרעטען די שוועל פון אַנ'ערציהונגס-אַנשטאַלט? וואו קומט ער צו האָבען צ טון מיט קינדער? ווער גיט איהם דאָס רעכט צו פערסם'ען דעם קינדערישען צוטרוי און גלויבען

מיר פרעגען: ווי לאַנג וועט נאָך ה' פּאַרולקא בלייבען אויף זיין פּאָסטען? צי וועט די שול-מאַכט טאָלערירען די טעטיגקייט פון דעם דאָזיגען בעאַמטען ביז ביידע קינדער גופא וועט אויסברעכען אַ נישט-געהאַמעוועטער פּראָטעסט נעגען זיין ווילדער אויפפיהרונג?

ל. ב.

צווישען פוילען און ענגלאנד

דער קאמף איבערן סקאנדינאווישען קויהלען-מארק

א מלחמה אָהן ביקסען און האַרמאַטען קומט איצט פאָר אין סקאַנדינאַוויען.

די מלחמה-פיהרענדע צדדים זענען ענגלאַנד און פוילען און די מלחמה קומט פאַר פאַר'ן קויהלען-מאַרק אין סקאַגדינאַוויען.

דער קאַמף, וואָס ווערט דאָרט געפיהרט האָט שוין אַ געשיכטע און ס'לוינט זיך אויף איהם אַ ביסעל אָפּשטעלען.

פאַראַיאָהרען, לויט דער איניציאַטיווע פון ה' אַרשער, דעם שעפער פונ'ם קויהלען-קאַרטעל אין מיטעל-ענגלאַנד, („קאַרטעל פון די 5 פירשטענטומס“) איז זיך אין לאָנדאָן צוזאַמענגעקומען אַ פויליש-ענגלישע קאָנפערענץ. ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען איינשטעלען אַ געוויסען אָפּמאַך, וואָס זאָל רעגולירען די בעציהונגען אויפ'ן האַנדעלס-מאַרק, און איינשטעלען די שאַרפע קאָנקורענץ, וואָס ווערט געפיהרט אויפ'ן באַלטישען קויהלען-מאַרק נאָכ'ן ענגלישען קויהלען-שטרייק פון 1926.

די קאָנפערענץ האָט זיך געענדיגט מיט אַ פיאַסקאָ צוליב דער שטעלונג פון אַ גרופּע שטאַטישע קויהלען-גרובען-בעזיצער.

איצט הויבט אָן דער קאַרטעל, וואָס פערפיגט איבער דער פּראָדוקציע פון 100 מיליאָן טאָן קויהלען (אויף דער אַלגעמיינער צאָהל 250 אין גאַנץ ענגלאַנד) אַ פערשטאַרקטע אָפענזיווע אויף דעם פּוילישען קויהלען-עקספּאָרט.

דער קאַרטעל שטעלט זיך פאַר אַנ'אויפגאַבע צו דערפיהרען די ענגלישע קויהלען-פּראָדוקציע ביז 300 מיליאָן טאָן אַ יאָהר, פון דעם זאָלען 100 מיליאָן טאָן עקספּאָרטירט ווערען. פאַר די לעצטע 15 יאָהר איז דער ענגלישער קויהלען-עקספּאָרט קיין סקאַנדינאַוויען געפאַלען אויף 4 מיליאָן טאָן. דעם מאַרק האָט פערכאַפּט פוילען, און דעם אַרשער קאַרטעל געהט עס איצט צוריק-געווינען דעם פערלוירענעם מאַרק.

ענגליך בעשטעהט די זאַך מיט פוילען.

אויך דאָ האָט זיך דער קויהלען-עקספּאָרט פון ענגלאַנד פערקלענערט אויף 4 מיליאָן טאָן. די ענגלישע קויהלען-אינדוסטריעלער רעכנען, אַז מיט'ן בעניידען די האַנדעלס-דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט רוסלאַנד, וועט געלונגען צו דערוואַרבען ביים רוסישען מאַרק דורך איינשטעלען אַ טויש-האַנדעל: פאַר די 4 מיליאָן טאָן קויהלען וואָלט סאָוויעט-רוסלאַנד בעצאָהלט מיט תבואה, האָלץ, פעלען, פלאַקס א. אַ. וו.

אינ'ם קאָנקורענץ-קאַמף מיט פוילען האָט דער קאַרטעל געוואָלט אויסנוצען דעם אומשטאַנד, וואָס די באַלטישע קאַנטען, בפרט דענעמאַרק, לעבען פון די ענגלישע קאָנסומענטען, וועלכע פערברויכען פיל מילך-פּראָדוקטען. און שוועדען האָט טאַקי ערשט מיט אַ חודש צוריק אָפּגעוואָרפען, אונטער אַ פוילען תירוץ, אַ פוילישע אָפערטע. אָבער אין ענגלאַנד האָט מען זיך אַרומגעזעהען, אַז פוילען איז אַנ'ערנסטער קאָנקורענט אויפ'ן באַלטיק.

פוילען פּראָדוצירט איצט איבער אַ מיליאָן טאָן קויהלען אַ חודש, און פון דעם געהט קיין סקאַנדינאַוויען איבער 300.000 טאָן.

ביז איצט איז די סיטואַציע אַזאַ: דער ענגלישער קאַרטעל פיהרט אַ קאַמף מיט די נישט-קאַרטעליזירטע קויהלען-גרעבער, וועלכע פיהרען אויך אַ קאָנקורענץ-קאַמף אויף צוויי פראָנטען: מיט'ן קאַרטעל און מיט פוילען. דאָ מוז אַ גינסטיגער מאָמענט פאַר פוילען, ובפרט, אַז די אויסזיכטען אויף דעם, אַז דער קאַרטעל זאָל אַרומנעהמען אַלע ענגלישע קויהלען-גרובען זענען זעהר קליין.

אָבער דאָ קומט אין שפּיל אַ נייער מאָמענט: די לייבאָר-פּאַרטיי האָט זיך פערפליכטעט פאַר איהרע וועהלער איינצופיהרען אַנ'איינהייטליכען לוין און איינשטעלען אַ 7-שעה'דיגען אַרבייטס-טאָג אין דער קויהלען-אינדוסטריע, און די פּאַרטיי וועט מוזען איהר צוזאָג האַלטען. עס הענגט אַלזאָ אין דער לופטען אַ נייער שאַרפער קאָנפליקט אין דער ענגלישער קויהלען-אינדוסטריע, און ס'איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז אין הערבסט, ווען ס'וועט זיך פערענדיגען דער טערמין פון די אָפּמאַכען, וואָס זענען געשלאָסען געוואָרען אין 1926-7 י., זאָל אויסברעכען אַ נייער קויהלען-שטרייק.

די בערג-אַרבייטער מיט זייער בעריהמטען פיהרער, קוק גרייטען זיך צו דער גרויסער קויהלען-קאָנפערענץ מיט מאַקדאָנאַלדס רעגירונג און דער נייער פּרעמיער וועט דאַרפען אָנווענדען פיל כח, כדי אָפּצוהיטען פון א נייעם קאָנפליקט, וואָס קאָן אויסטרייסלען די גאַנצע ענגלישע ווירטשאַפט.

ביי אַזאַ סיטואַציע הויבט זיך אָן דער פערשאַרפטער קאַמף צווישען ענגלאַנד און פוילען פאַר'ן סקאַנדינאַווישען קויהלען-מאַרק.

ל. ב.

א מאראקאנער רב — פארשער פון מדבר סאהארא

(קאָרעספּאָנדענץ פון פּאַריז)

דאָ נישט לאַנג האָט די „אַליאַנס איזראַעליט“ (כל ישראל חברים) פערעפענטליכט אַ קאָרעספּאָנדענץ אויסטויש צווישען דער געזעלשאַפט און די פאָרשטעהער פון דער פראַנצויזישער מאַכט אין מאָראָקאָ מכח דעם אייגענאַרטיגען פאָרשער מרדכי אבוי סערוויר, וועלכער איז געווען טעטיג צוריק מיט אַ יאָהר זעכציג אין דעם וויסטען סאַהאַרער געביט. די פּאַריזער געאָגראַפישע געזעלשאַפט האָט אויך פערעפענטליכט דאָקומענטען וואָס האָבען אַ שייכות צום „ראַבינער מרדכי פון מאָראָקאָ“. און מיר האָבען איצט אַ מעהר-ווייניגער גענוי בילד וועגען לעבען און טעטיגקייט פון דעם דאָזיגען יודישען סאַהאַרער פאָרשער.

רבי מרדכי איז געבוירען געוואָרען אין אַ קליין מאַראָקאַניש שטעדטעל אקקא, נאָהענט נעבען דער מדבר סאַהאַראַ. ער האָט זיך זעהר פלייסיג געלערענט אין חדר און די יודישע קהלה פון אָקקאָ האָט איהם געשיקט אין ישיבה קיין מאַראקעש, אַ גרעסערע שטאָדט אין מאַראָקאָ. דאָרט האָט ער זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַנ'עילוי, ער פלעגט אָפט פערפאַלען ווערען אויף עטליכע טעג אין בלאָנדזשען ערגעץ וואו אין דער געגענד. כדי צו בעפרידיגען זיין דורשט צו וואַנדערונגען.

ארץ ישראל, וועגען וועלכער ער האָט אַזוי פיל געלייענט און זיך אַזוי פיל אָנגעהערט פון די משולחים פון צפת און טבריה, האָט איהם צו זיך געצויגען מיט איהר לעגענדאַרישען צויבער, מרדכי איז 17 יאָהר אַלט, ווען ער בעשליסט אַוועק פון מאַראָקעש, ער כאַפּט זיך אַריבער, קיין גיבראַלטאַר, פון דאָרט קיין סאַלאָניקי, קאָנסטאַנטינאָפּאָל, סמירנע, יפו ירושלים...

ער לערנט 5 יאָהר אין די ארץ ישראל'דיגע ישיבות, קומט דערנאָך אָן אַלס מורה-הוראה קיין אַלעפּאָ (סיריע), אָבער זיין אומרוהיגער גייסט לאָזט איהם נישט זיך איינאָרדענען אויף איין פּלאַץ. ער קומט קיין מצרים, וואַנדערט ווייטער קיין טריפּאָלי, טוניס, אַלזשיר, אין דער לעצטער שטאָדט, וואו אַלע יודען זענען אָנערקענט געוואָרען אַלס פראַנצויזישע בירגער אַ דאַנק דעם דעקרעט פון אַדאָלף קרעמיע, בלייבט רבי מרדכי אַ שטיקעל צייט און בעקומט אפילו אַ פראַנצויזישען פּאַספּאָרט.

אין דער עלטער פון 28 יאָהר קומט רבי מרדכי צוריק אין זיין געבורטס-שטעטעל אָקקאָ, נאָכדעם וואו ער האָט זיך בעקענט מיט פרעמדע מדינות און מנהגים.

רבי מרדכי בעט אויס ביי זיין פאָטער, אַ גאָלדשמיד, אַ ביסעל ציהרונג, נעמט מיט זיך מיט זיין יונגערען ברודער יצחק און לאָזט זיך אין דער מדבר מיט אַ קאַראַוואַן. נאָך 49 טעג קומט ער אין אַ שטאָט און פאַלט אַריין אין די הענד פון אַ פאַנאַטישען שעיק וואָס וויל איהם מיט זיין ברודער הרג'ענען. ס'קאָסט אַ סך מתנות, יצחק בלייבט דאָרט איבער צו האַנדלען און רבי מרדכי געהט ווייטער. אין אַ יאָהר אַרום קומט ער קיין טומבוקטו. אויך דאָ האָט ער גרויסע צרות מיט דעם שעיק און נאָך פיל מיה לאָזט מען איהם צורוה.

עטליכע מאָל פאָהרט ער צוריק קיין מאַראָקא און פיהרט מיט זיך צוריק סחורה און... יודען. און אַזוי שאַפט ער אַ יודישען ישוב אין טומבוקטו...

ביז אין איין שעהנעם טאָג פאַלט מען אָן אויף דעם יודישען קוואַרטאַל און מ'פּלינדערט איהם אויס.

דער פראַנצויזישער קאָנסול פון מאַגאַדאָר פעראינטערעסירט זיך מיט רבי מרדכי און דערוויסט זיך פון איהם פיל אינטערעסאַנטע זאַכען וועגען דער מדבר. ער דערפיהלט אין דעם מאַראָקאַנער רב אַ פאָרשער פון גאָט'ס גענאָד און בעשליסט איהם אויסצונוצען פאַר דער וויסענשאַפט און אויך לטובת דער פראַנצויזישער פּאָליטיק. ער שרייבט קיין פּאַריז אין „אַליאַנס איזראַעליט“, וועלכע איז גרייט צו העלפען רבי מרדכי אין זיינע פאָרשונגען. איבעריגענס איז רבי מרדכי אַ קליינער נצרך. ער בענוגענט זיך מיט ברויט און וואַסער...

מ'בעשליסט צו שיקען רבי מרדכי קיין פּאַריז, וואו מ'בדאַרף איהם אויסלערנען, ווי צו אַמלען געוויקסען, בעשעפענישען, אויפשריפטען, ווי זיך צו נוצען מיט אינסטרומענטען, צייכענען פּלאַנען, כדי ער זאָל קאָנען אויספיהרען מיט ערפאָלג די מיסיעס וואָס מ'וועט אויף איהם אַרויפלעגען.

אין 1883 נעהמט ער זיך צו אַ נייער אויספאָרשונג פון מאַראָקאָ, אַלס בעגלייטער פון בעוואוסטען פאָרשער, דעם 25-יעהריגען שאַרל דע פוקאָ.

דע פוקאָ איז בעקאַנט געווען אין פּאַריז אַלס ערשט-קלאַסיגער לעבע-יונג. פּלוצלינג איז אויף איהם אָנגעפאַלען אַ רעליגיעזע שטימונג. ער האָט בעשלאָסען זיך צו פערשליסען אין אַ מאָנאַסטיר. נאָר כדי פריהער אויסצונוצען זיינע שפּרודעלדיגע יוגענד-כחות האָט מען איהם גערעטען אונטערצונעהמען אַנ'אויספאָרשונגס-רייזע אין מאַראָקאָ.

די אינערליכע טייל פון מאַראָקאָ איז דאַן געווען געפעהרליך פאַר אַנ'אייראָפּעער. שאַרל דע פוקאָ האָט זיך צונויפגערעדט מיט רבי מרדכי. דער לעצטער האָט איהם געגעבען צו פערשטעהן, אַז דאָס בעסטע פאַר איהם וואָלט געווען, אַז ער זאָל זיך פערלאָזען אַ באָרד און פאות, זיך אָנטון ווי אַ משולח און אַזוי וועט ער נישט אַרויסרופען קיין חשד אין די אויגען פון די מוסולמענער פאַנאַטיקער.

דאָס איז אָבער נישט געווען גענוג. דע פוקאָ האָט זיך אויך געמוזט אַוועקזעצען אויף אַ שטיקעל צייט און לערנען תורה, ברכות, תפילות...

נאָך אַזאַ שטודיום האָבען זיך רבי מרדכי מיט דע פוקאָ געלאָזט איבער מאַראָקאָ.

דע פוקאָ פלעגט עולה לתורה זיין, מתפלל זיין... אָבער נישט אין איין יודישער קהלה האָט מען דערקענט, אַז ס'איז אַ נאָכגעמאַכטער משולח. דאַן פלעגט זיך רבי מרדכי ווענדען צום רב און איהם אויפדעקען דעם אמת. די גאַנצע כונה איז, אַז די מוסולמענער זאָלען נישט טויטען דעם געוואַגטען אויספאָרשער... די יודען פלעגען דאַן צוהעלפען, אַז דע פוקאָ זאָל נישט נכשל ווערען. און נאָר אַ דאַנק רבי מרדכי האָט דע פוקאָ געקאָנט אויספיהלען זיין אינטערעסאַנטע מיסיע.

רבי מרדכי האָט חתונה געהאַט שוין אין די עלטערע יאָהרען, בשעת ער האָט דערפיהלט, אַז סאַי-ווי-סאַי וועט איהם שוין שווער זיין צו מאַכען לאַנגע עקספּעדיציעס. ער איז גאַנץ גיך געוואָרען אַ מטופל מיט קינדער, זיך בעזעצט אין אַלזשיר, זיך פערנעהמען מיט גאָלדשמידעריי, מיט זאַמלונגען פון פלאַנצונגען, וועלכע ער פלעגט פערקויפען אַלס רפואות.

ער איז געשטאָרבען אין 1886.

נ. הערמאַן.

ניער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

27 דאָנערשטאָג — יט סיון תרפ״ט

יוני

זון-אויפגאַנג 3.15
זון-אונטערגאַנג 8.01

מיידעל פערשריבען אין די מעטריקע-ביכער אלס מאנספערשוין

אינטערעסאנטער פראצעס אין קרייז-געריכט

מיט 22 יאָהר צוריק איז ביים היגען פאַבריק-אַרבייטער וולאַדיסלאַוו יוסט געבוירען געוואָרען אַ טאָכטער. ווי געוועהנליך האָט מען זי אין דער פארשריפטליכער צייט געטויפט און נאָך דער טויף-צערעמאָניע צוזאַמענגעשטעלט אַ געהעריגען געבורטס-אַקט.

צוליב עפּיס אַ מיספערשטענדניש האָט אָבער די פּאַראַפיע-קאַנצעלאַריע פערשריבען דעם נאָמען פון ניי-געבוירענעם קינד, נישט ווי די טויף-עלטערן האָבען אָנגעגעבען טשעסלאַוואַ, נאָר טשעסלאַוו.

אַזוי אַרום האָט דאָס מיידעל פיגורירט די גאַנצע צייט אין די מעטריקאַלע ביכער אַלס מאַנספערזאָן.

דער דאָזיגער טעות האָט זיך אַרויסגעוויזען ערשט איצט, ווען די זעלבע פריילין האָט געהאַלטען ביים חתונה האָבען און זיך דעריבער געוואָנדען אין דער פּאַראַפיע קאַנצעלאַריע וועגען בעשטעלען „זאַפּאָוויעדזשעס".

פערשטייט זיך, אַז די פּאַראַפיע-קאַנצעלאַריע האָט די בקשה פון דער פריילין יוסט נישט געקאָנט בעפרידיגען.

דאָס צולעדיגען די חתונה-פאָרמאַליטעטען האָט דערווייל געמוזט אָפּגעלעגט ווערען ביז דער בעמערקטער טעות וועט אויף אַ געזעצליכען אופן בעזייטיגט ווערען.

לויט דער עצה פון גלח האָט דאָס פריילין פערפיהרט אַ פּראָצעס אין קרייז-געריכט.

נעכטען איז טאַקע דער פּראָצעס בעהאַנדעלט געוואָרען אונטער׳ן פאָרזיץ פון וויצע-פּרעזעס זשולקוואַ.

די אַרויסגערופענע טויף-עלטערן און דאַמאָלדיגע עדות האָבען אויף דער געריכטס-פערהאַנדלונג בעשטעטיגט, אַז די פאַמיליע יוסט האָט קיינמאָל נישט געהאַט קיין יונגלען, אַז ביים צוזאַמענשטעלען אין זיינער צייט דעם געבורטס-אַקט איז בפירוש אָנגעגעבען געוואָרען דער נאָמען טשעסלאַוואַ, נאָר דער סעקרעטאַר האָט אַ פּנים זיך פערהערט און פערשריבען טשעסלאַוו.

אויסהערענדיג די מיינונג פון פּראָקוראָר, האָט דאָס געריכט בעשלאָסען דעם טעות צו בעזייטיגען און דאָס פריילין יוסט וועט אַזוי-אַרום אויפהערען צו פיגורירען אין די מעטריקאַלע-ביכער אַלס מאַנספערזאָן.

באָרדאָ — וואַרשאַ — לאָדז...

צוגערויבט אַ 12-יעהריג מיידעלע און עס אוועקגעפיהרט פון דער מוטער

דער אינדוסטריעלער קרויזבערג פון בידגאָשטש פיהרט זינט אַ לענגערער צייט אַ גט-פּראָצעס מיט זיין ווייב. ער זיין ווייב רעגינאַ מיט אַ 12-יעהריג קינד, אַ מיידעלע, האָט זיך נעפונען די גאַנצע צייט אין באָרדאָ אין פראַנקרייך. דער פאָטער האָט נאָך זיין טעכטערעל שטאַרק געבענקט.

געוואוסט ווערענדיג צופעליג, אַז זיין ווייב קומט מיט׳ן קינד צופאָהרען קיין פּוילען, האָט ער בעשלאָסען פאַר יעדען פּרייז, זיך זעהען מיט׳ן קינד, ער האָט נאָר מורא געהאַט אַז דאָס ווייב וועט דאָס אים נישט ערלויבען. ער האָט דעריבער געדונגען מונקעלע פּערשוינען בעאויפטראַגענדיג זיי צוצורויבען דאָס קינד ביי דער פרוי.

עהערנעכטען האָט פרוי קרויזבערג געוואָלט פאָהרען מיט איהר טעכטערל קיין רעמבערטאָוו בעזוכען איהרע קרובים. זי איז נעקומען אויפ׳ן מזרח וואָקזאַל אין וואַרשאַ און זיך געשטעלט ביי דער בילעטען-קאַסע. דאָס קינד האָט דערווייל שפּאַצירט אין וואַרטע-זאַל.

פּלוצלינג האָט די מוטער בעמערקט, אַז דאָס קינד איז פערשוואונדען. זי איז אַרויסגעלאָפען פונ׳ם באַהנהויף און דערזעהען ווי איהר קינד ווערט אַריינגעזעצט אין אַן אויטאָ נומער 2242. דער אויטאָ איז גיך אָפּגעפאָהרען און די פערצווייפעלטע מוטער האָט שוין גאָרנישט בעוויזען צו טון.

די פּאָליציאיישע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז דאָס קינד געפינט זיך אין לאָדז ביי אַ געוויסער קאַטאַזשינא קאַטשעוווסקאַ (1-טע מאַיאָס), וואו עס קומען זיך צונויף באַנדיטען און פּרויען הענדלער. דאָס קינד האָט מען צוריקגעבראַכט צו דער מוטער און די אייגענטימערין פונ׳ם לאָקאַל האָט מען אַרעסטירט. די פּערשוינען, וואָס האָבען דאָס קינד אַוועקגעפיהרט, קיין לאָדז, האָט מען נאָך נישט געכאַפּט.

די רביישע חתונה אין אלעקסאנדער

אין אַלעקסאַנדער איז נעכטען פאָרגעקומען די חתונה פון דער טאָכטער פון אַלעקסאַנדערער רבי מיט׳ן זוהן פון ראַדזימינער רבי. צו דער חתונה זענען זיך צוזאַמענגעפאָהרען טויזענדער חסידים פון אַלע עקען פּוילען. אַלע וועגען וואָס פיהרען קיין אַלעקסאַנדער זענען געווען פערנומען מיט פוהרען און אויטאָס, וואָס האָבען געפיהרט די געסט.

נעכטען פריה זענען קיין זגערזש אָנגעקומען דער ראַדזימינער רבי און דער קאָמאַרנער רבי (דער זיידע פונ׳ם חתן). פון זגערזש זענען זיי צוזאַמען מיט׳ן חתן אַרויסגעפאָהרען קיין אַלעקסאַנדער.

פון אַלעקסאַנדער איז אַ גרויסער עולם בראש מיט׳ן ברודער פון אַלעקסאַנדערער רבי אַרויסגעפאָהרען מקבל פּנים זיין דעם חתן מיט די מחותנים.

פאַר דער חופּה זענען געשריבען געוואָרען די תנאים און דאַן האָט מען אַריינגעפיהרט דעם חתן אַז ער זאָל אָנקוקען די כלה און ס׳איז גלייך נאָכדעם פאָרגעקומען די חופּה.

2 אַזייגער ביינאַכט האָט מען געגרייט טיש, די שמחה האָט זיך פערצויגען ביז פריה. ס׳זענען געפאַלען פיל ווערטפולע מתנות אַלס דרשה געשאַנק. צו דער חתונה זענען אויך געקומען דער קרימאָלאָווער און סאָכאַטשעווער רביים.

ביי דער זעלבער געלעגענהייט קומט פאַר היינט תנאים שרייבען צווישען דער ברודערטאָכטער פונ׳ם אַלעקסאַנדערער רבין מיט ברודער פון סאָכאַטשעווער רבי. די כלה איז אַלט 13 יאָהר און דער חתן—15.

צוליב דער שמחה קומען אָן זעהר פיל סאָכאַטשעווער חסידים.

די כלה איז אַלט 16 יאָהר און דער חתן 18.

אינערן-מיניסטער אינ׳ם קאמף מיט׳ן האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה

(2) די וואָיעוואודזטווע אין לאָדז האָט בעקומען פונ׳ם אינערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי אַ צירקוליאַר וועגען ענערגישען בעקעמפען דעם האַנדעל מיט לעבעדיגער סחורה אין פּוילען. דער מיניסטער ווייזט אָן דערויף, אַז די אינטערנאַציאָנאַלע פרויען-הענדלער האָבען ווי אַרויסגעפיהלט די קריטישע סיטואַציע אין פּוילען און נוצען דאָס אויס כדי אַריינצונאַרען נאַאיווע פרויען קיין אַרגענטינע טערקיי, אָדער עגיפּטען.

עס ווערט דער וואָיעוואודזטווע פאָרגעלעגט אונטערצושטיצען אין זייער אַרבייט די פרויען-שוץ-פעראיינען וועלכע אָרדנען איין ספּעציעלע דיזשורען און מיסיעס אויף די וואָקזאַלען. צוליב מאַנגעל אין געלד, זענען אָבער נישט אויף אַלע וואָקזאַלען פערהאַן אַזעלכע מיסיעס; עס ווערט דעריבער פאָרגעלעגט צו ווירקען אויף די קאָמונאַלע פעראיינען בייהילפיג צו זיין די פרויען-שוץ-פעראיינען.

ארום די וואהלען צום 16-טען ציוניסט. קאנגרעס

ארום די וואהלען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער וואַהל-קאָמיסיע וועלכע האָט ערלעדיגט אַ גאַנצע רייה רעקלאַמאַציעס און בעשטימט די אָרדנונג אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַדורכפיהרונג פון די וואַהלען אין משך פון זונטאָגדיגען טאָג. די פּרטים וועלען נאָך בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

פון צענטראלען ציוניסטישען וואהל-קאמיטעט „עת לבנות"

דינסטאָג אָוועגד איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פאָרגעקומען אַ גרויסע בעראַטונג פון היגע אָנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים צוזאַמענגערופען דורכ׳ן קאָמיטעט פון „עת לבנות". רעפ. ד״ר ראָזענבלאַט האָט געהאַלטען אַ קורצע רעדע, אין וועלכער ער האָט אויפגעפאָדערט אויסצונוצען די לעצטע טעג פאַר די קאָנגרעס-וואַהלען פאַר אַ ענערגישער אויפקלערונגס-אַרבייט צווישען די שוקלים אָנהענגער פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ און ווירקען, אַז זיי זאָלען זיך מאַסענהאַפט בעטייליגען אין די וואַהלען לטובת דער ליסטע פון „עת לבנות" נומער 2.

די אָנוועזענדע האָבען זיך דערויף מתחייב געווען אַקטיוו אָנטייל צו נעהמען אין דער וואַהל-אַקציע פון „עת לבנות".

א וואהל-מיטינג מיט דער בעטייליגונג פון יוסף שפרינצאק.

ווי מען טיילט אונז מיט קומט קיין לאָדז דער בעקאַנטער א״י אַרבייטער-טוער און עקזעקוטיוו-מיטגליד פון דער אַלגעמיינער א״י-ריגער אַרבייטערשאַפט יוסף שפּרינצאַק. דער גאַסט וועט זיך בעטייליגען אין אַ גרויסען וואַהל-מיטינג וואָס עס אָרדענט איין די ליסטע 5 פון „התאחדות" פעראייניגט מיט „השומר".

וואהל-קאמיטעט פון „התאחדות"

אונטער׳ן פאָרזיץ פון ג. ליכטענשטיין איז נעכטען אין אָווענד פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג וועגען די וואַהלען צום קאָנגרעס. ס׳איז געשאַפען געוואָרען אַ וואַהל-קאָמיטעט פון דער ליסטע 5.

געשאפען א וואהל-קאמיטעט פון „מזרחי" און „צעירי מזרחי"

ס׳איז געשאַפען געוואָרען אַ וואַהל-קאָמיטעט פון „מזרחי" און „צעירי מזרחי" צו די קאָנגרעס-וואַהלען אין אונזער שטאָט.

שטרייק-סכנה פון טעקסטיל-ארבייטער אין ביליץ

(2) די הויפּט-פערוואַלטונג פונ׳ם קלאַסען-טעקסטיל-פעראיין אין לאָדז האָט זיך בעראַטען וועגען דער לאַגע אין ביליץ.

ווי בעוואוסט האָבען די ביליצער אינדוסטריעלער געוואָלט רייסען די לוינען ביי די אַרבייטער. די לעצטע זענען דערויף נישט מסכים. די אינדוסטריעלער האָבען צוליב דעם געקינדיגט אַלע אַרבייטער אויף צוויי וואָכען און נאָך דעם טערמין וועלען זיי פאָרלעגען די נייע בעדינגונגען, ווער עס וועט דערויף נישט איינגעהען, וועט איינגאַנצען אָפּגעזאָגט ווערען פון דער אַרבייט. די אַרבייטער האָבען אויף אַן אַלגעמיינער פערזאַמלונג בעשלאָסען צו פּראָקלאַמירען אַ שטרייק. דער טערמין פונ׳ם שטרייק איז אָבער נאָך נישט בעשטימט געוואָרען, ווייל מען וואַרט נאָך אויף אַ קאָנפערענץ מיט די פאַבריקאַנטען.

אכטונג! חברים פון „צעירי מזרחי"

היינט, דאָנערשטאָג, 8 אָוועגד קומט פאַר אין לאָקאַל פון מזרחי, קילינסקי 44

3 א חברים-פערזאמלונג 3

געווידמעט

די טעכנישע אַרבייט פון די וואַהלען צום ציוניסטישען קאָנגרעס.

אַלע חברים ווערען אויפגעפאָדערט פּינקטליך צו קומען.

8128

פאבאר פון יאהרגאנג 1908 און אנדערע

היינט, דאָנערשטאָג שטעלען זיך צו דער פאַבאָר-קאָמיסיע נומער 1 (פּאָמאָרסקאַ 18) די מאַנספערשוינען פון יאָהרגאַנג 1908, וואָס וואוינען אין 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאָמיסאַריאַט, וועלכע האָבען זיך צוליב, וועלכע ס׳איז סבות נישט צוגעשטעלט אין די פאַר זיי בעשטימטע טערמינען.

פאַבאָר-קאָמיסיע נומער 2 (אָגראָדאָוואַ 34) יונגלייט פון די יאָהרגענג 1908 פון 1911, 1910 און 1909 פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 קאָמיסאַריאַט, וועלכע האָבען זיך צוליב, וועלכע ס׳איז סבות נישט געקענט צושטעלען זיין די פאַר זיי בעשטימטע טערמינען.

פאַבאָר-קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנאַ 82) אַלע פריוווילליגע, וואָס זענען געבוירען אין 1906 און 1907, וואָס וואוינען אין 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען און האָבען נאָך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צום מיליטער-דינסט. (נאָך נישט געשטאַנען פאַר קיין פאַבאָר-קאָמיסיע)

פרעזעס מינצבערג אינטערווענירט וועגען די אנפאלען אויף יודען אין די גערטנער

(—) צוליב די אָפטע אָנפאַלען אויף יודישע שפּאַצירענדע אין די שטאָטישע גערטנער, האָט דער פּרעזעס פון דער יודישער קהלה אינטערוועניר ביים שטאָטישען סטאַראָסטע און ביים וויצע-פּרעזידענט ראַפּאַלסקי. פּרעזעס מינצבערג האָט דערלאַנגט אַ מעמאָריאַל וועגען דעם דאָזיגען ענין.

פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע

ביי דער יודישער קהלה

(—) דער פּרעזעס פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע וועט אויפנעהמען אינטערעסאַנטען יעדען מיטוואָך פון 9 ביז 10 אין דער פריה אין לאָקאַל פון דער קהלה.

שטאטישע שפיל-פלעצער פאר קינדער

(מ) לויט אַ בעשלוס פון מאַגיסטראַט ווערען ביי אונז אין שטאָט איינגעאָרדענט 9 שפּיל-פּלעצער פאַר קינדער. 5 פון די פּלעצער זענען שטעטישע און 4 זענען ספּעציעל פאַר דעם צוועק געפאַכטעט דורכ׳ן מאַגיסטראַט. די פּלעצער ווערען אַרומגעצוימט, זיי ווערען ניוועלירט און אויף זיי ווערען איינגעאָרדענט הוסטאַווקעס, קאַרוזעלען א. אַנד. שפּילען פאַר קינדער.

דעם 15 יולי וועלען שוין פאַרטיג ווערען 3 פּלעצער אין קאָליע-גאָרטען (פון דער קילינסקאַ גאַס) אין פּאָניאַטאָווסקיס פּאַרק (פון דער אינזשיניערסקי גאַס) און אין פּאַרק „זשרודליסקאַ" (פון דער פאַבריטשנאַ גאַס) און זיי וועלען איבערגעבען ווערען אין רשות פון די קינדער.

קאמף געגען בויך-טיפוס

(מ) די סאַניטאַר-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט האָט אָנגעהויבען אַדורכצופיהרען אַ צוואַנגס-אימפּונג געגען בויך-טיפוס אין די הייזער, וואו ס׳זענען היינטיגעס יאָהר פעסטגעשטעלט געוואָרען עטליכע קראַנקהייטס-פאַלען.

די פערזיכערונג-אימפּונג וועט פאָרקומען דורך געבויכען פּיגולקעס, וואָס מען דאַרף נעמען 4 מאָל יעדען טאָג אויפ׳ן ניכטערען מאָגען. דאָס נעמען די פּיגולקעס מאַכט נישט קיין שום שלעכטע ווירקונג אויפ׳ן אָרגאַניזם.

נייער קאמארניק

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך האט דער הויפט-פראקורטאר פונ'ם קרייז-געריכט ה' אדאם יאראשינסקי בעקומען א נאמינאציע אלס קאמארניק אין לאדז. זיין אמט נעמט איבער ה' סטעפאן קוטשינסקי.

פון ארבייטס-געריכט

(2) דאס ארבייטס געריכט אין לאדז האט בעהאנדעלט די אנקלאגע פון א געוויסען פיאטר קיעלבאסא, געגען דער פירמע „לאדזער פאבריק פון סאמעט און פליוש" אויף 1,280 זל. פאר איבער'שעהן, וועלכער ער האט געארבייט אין דער פירמע אלס שלאסער מאנטער און פאר 2 וואכען קינד גונג.

דאס געריכט האט צוגעמשפט לטובת קיעלבאסען 50 זל מיט פראצענטען פון דעם 28 מע"ק.

וויסענשאפטליכער פילם

אין קינא-טעאטער „קאפיטאל"

אין קינא „קאפיטאל" וועט די טעג געהן א גרויסער און אקטועלער פילם, א וויסענשאפטליך-היגיענישער וועגען דעם בוי פון מענשליכען קערפער און ספעציעל אנאטאמיע פון פרויען-קערפער. די אויפנאהמען זענען אויסגעפיהרט געווארען אין אנאטאמישען אינסטיטוט אין דערמאטאלאגישען, וועכנעראלאגישען און אין דער מלוכה'שען געווינעריגס-אנשטאלט אין פראג. א גרויסע אויפמערקזאמקייט איז אין דעם פילם געלעגט אויף די מענשליכע קראנקהייטען און ספעציעל אויף די ווענערישע קראנקהייטען און זייער שרעקליכער ראל אין לעבען.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג 27 יוני

12.05 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-מוזיק. 16.30 קראקא: אוידיציע פאר קינדער און יוגענד. 18.00 ווארשא: סאליסטען-קאנצערט. 20.00 ווילנא: „ווי אזוי איז אויסגעבויט געווארען די ענגלישע גרויסמאכט" רעפ. פון אוניווערסיטעטס-פראפ. בראניסלאוו רידזעווסקי. 20.30 קראקא: קאנצערט פון פראפ. יוזעף טורטשינסקי און יאנינא טורטשינסקא (געזאנג). 20.30 ווארשא: אווענד פון סלאווישע מוזיק. 20.35 פויזען: פארטעפיאן-קאנצערט פון פראפ. זיגמונד לישעצקי. 21.15 פויזען: אווענד פון טשעכישע לידער. 22.05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ. א. ט. 22.45 ווארשא: טאנץ-מוזיק פון „אאזא". 16.00 דאווענטרי: סימפאנישער קאנצערט. 16.30 פראג: קאמעראל - קאנצערט פון שעוטשיק - קווארטעט. 18.55 האנאווער: שטראוס אפערע „דער קאוואליר פון דער זילבערנער רויז". 19.00 ריגא: סימפאנישער קאנצערט. 20.00 בערן: קאמעראל-קאנצערט. 20.15 שטוטגארט: „דער כשוף פון וואלס" אפערעטקע פון אסקאר שטראוס. 20.30 מיילאנד: ווערדיס אפערע „נבוכדנצר". 21.15 לאנגענבערג: קאמעראל - קאנצערט. 22.35 לאנדאן: סימפאנישער קאנצערט. 2.0 (ביינאכט) בערלין, ברעסלוי און מינכען: טראנסמיסיע פון אמעריקא דער באקס-מעטש שמעלינג-פאולינא

מעלדונגען

יוגענד-וואהל-קאמיטעט „עת לבנות".

היינט דאנערשטאג דעם 27 יוני 9 א זייגער אוונט קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א בעראטונג פון יוגענד-גרופע „עת לבנות".

אלע חברים און סימפאטיקער ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען. 514

יוגענד וואהל-קאמיטעט „עת לבנות".

אכטונג, ציוניסטישע חלוצישע יוגענד! היינט א גרויסע פערזאמלונג פון דער יוגענד אין „התאחדות". 1823

אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען צום 16. ציוניסטישען קאנגרעס קומט היינט פאר אין זאל פון „התאחדות" שיענקעוויטשא 3-5 א יוגענד-פערזאמלונג, אלע חברים פון די ארגאניזאציעס „השומר הצעיר", „התאחדות" און „גורדוניה" ווערען אויפגעפאדערט צו קומען פינקטליך האלב 9 אוו. אלס רעדנער וועלען ארויסטרעטען פון „התאחדות" ד"ר. אריה טארטאקאווער, און פארשטעהער פון די אויבענדערמאהנטע ארגאניזאציעס.

חברים און סימפאטיקער, געדענקט, אז אין אייך איז אפהענגיג אונזער נצחון.

שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע 5.

אכטונג, פריזיער-ארבייטער.

היינט, דאנערשטאג, ד. 27 יוני 1929, פונקט 8 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין פעראיינס לאקאל פיעטרקאווער 79 א וויכטיגע פאך-בעראטונג נאר פון מיטגלידער. צוליב דער וויכטיגקייט דארף קיינער נישט פעהלען.

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

צו די וואהלען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס

קאמוניקאט

געכטען האט זיך בעוויזען אין דער צייטונג א קאמוניקאט פון ה' משה העלמאן, וועלכער בעשטימט די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס אין א צווייטער לאקאל.

אלע גרופירונגען פון דער אלגעמיין-ציוניסטישער ארגאניזאציע („עת לבנות", „על המשמר" און „רעוויזיאניסטען") ווי אויך „פועלי ציון" (פעראייניגט מיט צ.ס.פ.) מאכען בעקאנט, אז די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס קומט פאר זונטאג, דעם 30 יוני, פון 10 א זייגער פריה ביז 10 אווענד אין לאקאל פון פעראייניגטען שקל-קאמיטעט (צעגעלניאנא 4).

אין נאמען פון

„עת לבנות" (—) ד"ר י. ראזענבלאט
„על המשמר (—) ח. מרגליות
„רעוויזיאניסטען" (—) ד. סאלאמאן.
„פועלי ציון" (פעראייניגט מיט צ.ס.פ.) (—) י. גאלדין
וואהל-קאמיסאר (—) א. שפירא.

8127

דעסערט-מאכלים מיט אן אויסגעצייכנטען געשמאק

האבען הויפזעכליך אין דער זומער-צייט א בעזונדערע בעדייטונג פאר'ן געזונד. די מילכיגע צוריכטונג און זייער דעליקאטער ריח ווירקען שטארקענדיג און דערפרישענד אויפ'ן ארגאניזם.

ד"ר עטקער'ס בודין-פראשעק,

אויסגעארבייט אין פערשידענע שאטירונגען, פון געוועהנליכע ביז די דעליקאטעסטע, קענען צופרידענשטעלען דעם גרעסטען פיינשמעקער. מ'דארף פערלאנגען ד"ר עטקער'ס בודין-פראשעק מיט דער שוץ-מארקע „Jasna Głowa"

גוטע פארשריפטען אויף זיסע ביגאסען און גאלערטס-מאכלים ענטהאלט די נייע אויסגאבע פון דעם רייך-אילוסטרירטען ביכעלע פון ד"ר עטקער'ס פארשריפטען, אויסגאבע F. ד רט געפינען זיך אויך גענויע איינצעלהייטען וועגען בעהאנדלען באק-אפאראט „Podziw kuchni", מיט וועלכענס הילף מ'קען אויף א קליינעם גאז-פלאם באקען, פרעגלען און קאכען.

דאס ביכעל קען מען בעקומען פאר 40 גראשען אין אלע געוועלבער. אין פאלס מ'וועט אויספעהלען, נאכ'ן צושיקען פאסט-מארקען דירעקט פון

Dr. August OETKER, Oliwa.

מעלדונג פון וואהל-קאמיטעט

צו אלע שוקלים אין לאדז.

אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען צום 16. ציוניסטישען קאנגרעס, און הסכם מיט די בעשלוסען פון הויפט וואהל קאמיטעט אין ווארשא, וואס איז נעכטען בעקאנט געמאכט געווארען אין דער פרעסע, האט דער וואהל לייטער ה' שאפירא, ווי אויך דער פארזיצער פון ארטיגען וואהל-קאמיטעט ה' העלמאן, בעקומען פון הויפט-וואהל-קאמיטעט אין ווארשא, פאלגענדע דעפעשע לויט נומ' 74110.

„שאפירא אונבעדינגט אויספיהרען דעם בעשלוס, און נישט איינארדנען די וואהלען צעגעלניאנא 4. ס'דראהט די וואהלען זאלען געפסל'ט ווערען".

אין הסכם מיט דער דעפעשע, מאכען מיר בעקאנט, דאס די וואהלען צום קאנגרעס קומען פאר זונטאג, דעם 30. יוני אין ענגלישען זאל (צג. 1. מאי 2) פון 10 פריה ביז 10 אוו.

וואהל קאמיטעט צום 16-טען ציוניסטישן קאנגרעס אין לאדז

פארז.: מ. העלמאן. 8126

„ס'איז א ריטועלער מארד!"

(ענדע פון דער 1. זייט)

רעם מארשאל פילסודסקי. אין זאל הערשט א טויטע שטילקייט. עס עפענט זיך די טיר און ס'קומט אריין פריהער דער מיניסטער פריסטאר, דאן געדויערט נאך א מינוט און ס'קומט אריין דער

מארשאל פילסודסקי

אין בעגלייטונג פון פולקאווניק בעק. מארשאל פילסודסקי פערנעהמט זיין פלאץ און לעגט פונאנדער אויפ'ן טיש פערשידענע פאפירען.

ביים אריינקומען פון מארשאל האט זיך דאס פובליקום אויפגעשטעלט. ריכטער סופינסקי הייסט זיך אוועקזעצען און ווענדעט זיך צום מארשאל פילסודסקי, אז אויך ער קען אפגעבען זיינע ערקלערונגען זיצענדיג. דער מארשאל ענטפערט:

— איך קען נישט רעדען זיצענדיג. דאן הויבט דער מארשאל אן זיין רעדע:

— ליידער מוז איך אנהויבען פון דעם מלוכה-טריבונאל אליין, דאס הייסט, פונ'ם אוסטאוו וועגען דעם דאזיגען טריבונאל. איך וויל אייך נישט בעליידיגען, ווייל נישט איהר האט דאך דעם אוסטאוו געשאפען. ערשט נעכטען האב איך איבערגעלייענט דעם דאזיגען אוסטאוו, איך בין געזען אין א זעהר געדריקטער שטימונג, און אין דעם הומאר האב איך ארורכגעלייענט דעם דאזיגען אוסטאוו. באלד ביים ערשטען ארטיקעל האב איך געמוזט שטארק לאכען. עס איז דא אין איהם א רייכטום פון בעגריפען צוזאמען מיט אן ארימקייט פון די דאזיגע בעגריפען אין דער קאנסטיטוציע. דער דאזיגער ארטיקעל איז נוגע דער טעטיגקייט פון די מיניסטארען, דער ארטיקעל איז צוזאמענגעשטעלט ליטעראריש, נישט קלאהר, נעבען דער טעטיגקייט פון די מיניסטארען, פיהרען זיי נאך פאליטיק, ווייטער ווערט אין דעם ארטיקעל געזאגט, וועגען די „בעדייטענדע" שארענס, וואס מיניסטארען מאכען, דאס איז זעהר א נעבעלהאפטער בעגריף, וואס זאגט גארנישט, מען בעשולדיגט דעם מיניסטער טשעכאוויטש, אז ער האט אויסגעמיטען דעם סיים, אבער דער אוסטאוו זאגט דאך נישט, אז מ'טאר נישט אויסמיידען דעם סיים, ממילא מעג מען דאס טון, איך האב אויך אזוי געטון, מ'דארף מיך נישט דערפאר זידלען, מ'דארף מיך לויבען, דער ארטיקעל איז רעדאגירט געווארען זשורנאליסטיש און האט גארנישט צו טון מיט רעכט. דאס איז א פארטאטשנע ארבייט וואס דערפיהרט ביז לעכערליכקייט. דאס איז דאסזעלבע, וואס די קאנסטיטוציע, וואו איין אפטיילונג הייסט דער שפרעכט דער צווייטער, איין פאראגראף דעם צווייטען, איין פונקט דעם צווייטען. איך בין בעקאנט אלס דער, וועלכער איז ארויסגעטרעטען געגען די אלע שענדונגען און לעכערליכקייטען, איך האב אוועקגענומען פון דער סובעהעניטעט פון סיים אויך א ביסעל פאר'ן מלוכה-פרעזידענט און דער רעגירונג ליידער האבען די סיים-מענער נישט קיין חרפה. דאס וואס מענשען האלטען גאנץ אויפגעדעקט, האלטען זיי צוגעדעקט. און דאס וואס מענשען האלטען צוליב שעמעוודיגקייט צוגעדעקט איז ביי זיי איבגאנצען אפען.

איך וויל מיך דא נישט אריינלאזען אין קיין חקירה וועגען דער קאנסטיטוציע, אבער די וועלכע האבען זי אויסגעארבייט האבען נישט איינמאל פערדינט צו גערען אויף דער תליה. דער דאזיגער היסטארישער נאנסענס רוערט נאך ביז'איצט און בעלייריגט דעם מאיעסטעט פון דער רעפובליק.

אז איצט געה איך צו צו דעם בעשולדיגונגס-אקט, קודם-כל וואַרפט זיך אין די אויגען אריין דאס וואס דער איצטיגער סיים האט זיך צוגעאייגנעט די רעכט פון א ברמגן. ער האט זיך גענומען די רעכט פון ערשטען סיים, וואו ס'זענען געזעסען די, וועלכע האבען פערראטען די מלוכה בעת דער מלחמה, וואס האבען געמאכט פון פוילען א נידערטרעכטיגען האנדעל און וואס האבען פערדינט טויט-שטראף.

מיניסטער טשעכאוויטש האט אויסגעמיטען דעם סיים, אבער טשעכאוויטש האט דאך נישט געקארט האבען קיין בעציהונגען מיט'ן סיים נאר איך אליין, איך האב נישט געפרעגט נאכ'ן סיים, און בין שטאלץ דערויף, איך האלט דאס נישט פאר קיין שולד, נאר א פערדינסט ווען איך בין געגאנגען געגען סיים, כ'האב איהם איינגעשטילט און כ'האב בעזייטיגט די סיים-מאכט. טשעכאוויטש האט געטון זיין ארבייט, אבער די פאליטיק בנוגע דעם סיים האב איך געפיהרט. איך איינער האב געראטן דעם מוט דעם סיים איינצושטילען. און אויב מען בעשולדיגט דעם מיניסטער טשעכאוויטש בעליידיגט מען מיך. די בעשולדיגונג איז א ריטועלער מארד אויף א מענש, וועלכער דארף ענטפערן פאר נישט זיינע מעשים. דער דאזיגער סיסטעם, איז א שענדליכער און נידערטרעכטיגער.

איך האב אין קאבינעט גענומען די פעראנטווארטליכקייט אויף מיר און דעריבער ווערט דער ריטועלער מארד נאך שענדליכער און נידערטרעכטיגער, ווייל מיניסטער טשעכאוויטש איז געווען דער גרעסטער סיים-מענש צווישען די מיניסטארען. איך וויל נישט אריינגעהן אין טשעכאוויטשעס מאטיווען וועגען זיין גוטער בעציהונג צום סיים, א פאקט איז אבער, אז ער האט זיך שטענדיג פעררופען אויף געזעצע, אוסטאווען און האט נישט איינמאל מיך געווארענט. דערפאר איז די בעשולדיגונג געגען דעם דאזיגען מענשען א נידריגער, שענדליכער און נידערטרעכטיגער ריטועלער מארד, איך מאך אויפמערקזאם, אז די בודזשעט-איבערשרייטונגען פון די 8 מיליאן זלאטעס זענען איגגאנצען געשטאנען צו מיין דיספאזיציע און איך האב דיספאנירט.

די גאנצע פעראנטווארטליכקייט נעהם איך אויף מיר. און מ'דארף דאך פערשטעהען, אז ווען די וואהלען צום סיים וואלטען אויסגעפאלען אנדערש, וואלט די פעראנטווארטליכקייט געווען נאך א גרעסערע. איך וויל דא נישט זיין קיינעמס פערטיידיגער, איך וויל אבער אויפווייזען די לעכערליכקייט און דעם קאמיזם פון סיים. איך האב געהאט אמת'ע, הארציגע פריינד, אבער אזוי ווי זיי זענען אריינגעקומען אויף וויעיסקא גאס, איז זיי פארטונקעלט געווארען דער שכל. ווען צוויי דעפוטאטען האבען אין א צוקערניע וועגען עפיס דיספוטירט, איז עס געווען א גרעסער געשעהעניש ווי די ערדציטערניש אין טאקיא. מיט פערוואונדערונג האב איך געקוקט אויף די פערזענליכע רעיונות פון די העררען פון וויעיסקא-גאס. מ'דארף אבער דערפון נישט מאכען קיין טראגעדיע.

די גאנצע מעשה דערמאנט מיך פאלגענדעס: מיט א קורצער צייט צוריק האב איך געזעהען אזא מין שפילצייג, איך האב מורא צו בעליידיגען אייערע אויערן, אבער דאס שפילצייג הייסט „פיערדאלקא". עס כאראקטעריזירט א קורץ דיק מענשעל, מיט קורצע פיסלעך מיט אן עפענונג אין דער נאז און א צווייטער עפענונג אויף דער אנדערער זייט פון מעדאל. אזוי ארום גיט דאס מענשעל ארויס צווייערליי קלאנגען א דינעם און א דיקען און די קלאנגען פעראייניגען זיך שפעטער אין אן איינהייטליכער קאקאפאניע און בשום אופן ווייס איהר נישט קענען שפעטער אונטערשיידען פון דינעם קול ביז דעם דיקען. מיינע הערן, ווען איך זאל וועלען זוכען און פערטייטשען די אלע סיים-קאמיזמען, אלע נארישקייטען און פארטאצטוועס וואלט איך מיך געמוזט פערקוקען אויף דעם דערמאהנטען שפילצייג. פאר די סיים-פאכלייט, וואס זענען מזנה חדשים ווייז איז נישט פארהאן קיין שום גרענעץ און אפשטעל. אין דעם שטעקט די גאנצע חכמה פון בעשולדיגונגס-אקט, זיין גאנצער קאמיזם פון דער ארבייט, פון דער פערשאלטענער פאליטישער ארבייט.

פוילען ווערט היינט רעגירט דורך דעם גרעסטען מענשען אין פוילען. מיינע הענד שטינקען נישט אזוי ווי אייערע (דער מארשאל דרעהט זיך אויס צו די בעשולדיגער: ליבערמאן, פיעראצקי און וויזשיקאווסקי) מי. טשעכאוויטש קען זיין א בעשולדיגער אין זיך שטיצען אויף מיר. מיינע הענד האבען אין פוילען שוין אויפגעטון גרויסע ארבייטען און איך בין שטאלץ דערויף, אז מ'קען נישט די ארבייט אין פוילען פערטייטשען מיט דעם מזנה זיין זיך פון די סיים-דעפוטאטען. עס זעהט זיך ארויס די שענדליכקייט פון דעם ריטועלען מארד, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אויפ'ן מיניסטער טשעכאוויטש.

מיט דעם האט דער מארשאל פילסודסקי פערענדיגט זיין רעדע. דאן גיט

אדוו. ליבערמאן

אפ פאלגענדע ערקלערונג: מארשאל פילסודסקי האט דא געווארפען בעליידיגענדע ווערטער אויפן אדרעס פון סיים און די סיים בעשולדיגער, איך בין געגען דעם הילפסלאז, אזוי גוט ווי דער מלוכה-טריבונאל, איך ווארף זיי אפ מיט דער גאנצער ענטשלאסענהייט און ערקלער, אז די ווערטער זענען נישט דיקטירט געווארען דורכ'ן געפיהל פון גערעכטיגקייט.

נאכדעם איז אויסגעהערט געווארען אלס עדות

סיים-מארשאלעק דאשינסקי

וועלכער האט געווארט אויף זיין רייהע צוויי מיט א האלב שעה. מארשאלעק דאשינסקי האט אנגעוויזען אז דער סיים איז געווען ארבייטספעהיג און ער האט נישט ערלעדיגט בלויז די שטייער-געזעצען אבער אין דעם זענען שולדיג די רעגירונגס-רעפערענטען, ווייל די רעפעראטען זענען אלע געלעגען אין די הענט פון די ב. ב. דעפוטאטען. ווייטער דערמאנט מארשאלעק דאשינסקי אז פאר דער היסטארישער סיים-זיצונג האט ער זיך געפרובט פערשטענדיגען מיט'ן פרעמיער-מיניסטער בארטעל. ער האט אבער פון איהר נישט געקענט ארויסבעקומען די הבטחה, אז כאטש עס זאל אריינגעטראגען ווערען אין סיים דער פארשלאג וועגען צוגאב-קרעדיטען.

נאכדעם זענען אויסגעהערט געווארען איינינע בעאמטע און דער וויצע-פינאנץ מיניסטער גראדינסקי. זייערע ערקלערונגען האבען נישט אריינגעבראכט קיין שום נייעס.

ס'זענען נאך פארגעלייענט געווארען פערשידענע דאקומענטען און דאן איז די זיצונג אפגעלייגט געווארען ביז דאנערשטאג 11 פריה.

ס'איז נישט אויסגעשלאסען, אז שפעט אין אווענד זאל ארויסגעטראגען ווערען דער אורטייל.

—:§:—

שטאַרקער עקאָנאָמישער קריזיס אין ליטע

אין ליטע הערשט איצט אַ שטאַרקער עקאָנאָמישער קריזיס. דאָס איז געקומען דערפון, וואָס דער גרעסטער טייל פון ליטע, דער צפון־געביט, האָט געליטען פון אַבסאָלוטער אומגעראָטעניש. וועגען דעם איז שוין דער וועלט מעהר־ווייניגער בעקאַנט. הויפּטזעכליך אין אַמעריקאַ, האָט דאָך דער אַזוי גערופענער אַמעריקאַנער „פעדעראַנד פון ליטווישע יודען" פּראָקלאַמירט אַ ספּעציעלע הילפס־אַקציע פאַר די יודישע געליטענע, האָבען דאָך פּראָמינענטע יודען פון ליטע געשיקט מעמאָראַנדומס קיין אַמעריקאַ וועגען דער גרויסער נויט און נויטיגער הילף און אַזוי ווייטער.

דאָ וויל איך אָנריהרען אַן אַנדער זייט פון אונזער אינערליכען קריזיס, וועגען וועלכען מיר דאָ האַלטען געוואָלט רעדען. נאָר מיר קאָנען עס נישט. דאָס איז די פראַגע וועגען מלוכה־הילף פאַר די געליטענע.

צווישען אונז דאָ אין ליטע הערשט אומעטום די מיינונג, אַז די רעגירונג האָט אַבסאָלוט נישט אויסגענוצט איהרע מעגליכקייטען צו לינדערען די הימעל־שרייענדיגע נויט פון דער דאָרפישער און שטאָטישער אָרימקייט. און דאָס זענען נישט קיין שטימונגען, וואָס פלאַטערען אַרום עניגע צווישען אָפּאָזיציאָנעל־געשטימטע מאַסען, נאָר רייד, וועלכע יעדער ערנסטער בירגער, אומאָפּהענגיג פון שטאַנד, וועט דאָס אייך פערטרויען בסוד ביי דער ערשטער געלעגענהייט.

די רעגירונג האָט אַסיגנירט פאַר די פויערים אויף זייה־פּראָדוקטען אַ לעכערליכע סומע פון 15 מיליאָן ליט (אַן ערך אַנדערטהאַלבען מיליאָן אַמעריקאַנער דאָלאַר). דאָס איז ווי אַ טראָפּען אין ים. און דערצו זענען די געלדער נישט אָנגעקומען דירעקט אין די פויערישע הענד, נאָר האָבען אַרומגעוואַנדערט פון איין חשוב'דיגער געזעלשאַפט־קאַסע אין דער צווייטער. די פירמעס, וועלכע זענען „מקורבים למלכות" האָבען דאָס געראַט דעם אויפטראָג איינצוקויפען די זריעה אין אויסלאַנד. און בייזע צינגער זאָגען, אַז די עטליכע פירמעס איז פון דער טראַנזאַקציע „איבערגעבליבען" פופציג פּראָצענט פּראָפיט...

פאַרוואָס האָט די רעגירונג נישט איבערגעגעבען די געלד פערזענליך צו די פויערים, כדי זיי זאָלען זיך אַליין בעזאָרגען מיט זריעה און פאַר אַ פיל ביליגערען פּרייז? — „ווייל די ליטווישע פויערים זענען חשוד אין שכרות!"...

אַז מען האָט די פויערים צוטיילט די זריעה איז נאָך דערמאָלט געשטאַנען דער אמת'ער ווינטער. דער פראָסט האָט געברענגט און די בהמות (וועגען מענשען איז שוין אָפּגערעדט! אַליין עסט מען אַ „ברויט" קאָמבינירט פון קלייען און היי) האָבען געפּגר'ט דריי מאָל אַ טאָג פאַר הונגער. האָבען די פויערים קיין סך נישט געקלערט — וועגען מאָרגען זאָל גאָט זאָרגען! — און האָבען מיט די זריעה־קערנער אונטערגעהאַלטען די בהמות. און איצט געפינט מען זיך אין דער טרויעריגער לאַגע, אַז אַפילו ווען עס זאָל הייַנטיגעס יאָהר זיין אַן אויסגעצייכנט פאַר אַ גוט געראָטעניש, וועלען אַ טייל פויערים נישט האָבען פשוט מיט וואָס צו פערזייהען. און די פּערספּעקטיווען זענען פאַר'ן גרעסטען טייל ליטווישע יודען זעהר טרויעריג. וואָרים די שטאָט איז עקאָנאָמיש אָפּהענגיג פון'ם דאָרף, ווייל דער הויפּט־אָפּנעהמער ביי דעם שטאָטישען סוחר איז דאָך דאָס דאָרף.

און עס איז איבריג צו זאָגען, אַז פון דעם ביסעלע הילף, וואָס די פויערים געניסען — געניסען נישט די נויט־בעדערפטיגע יודען אַפילו אין דער מינימאַלסטער מאָס. נאָכמעהר, דער יודישער סוחר, וועלכער ליידט אַממעהרסטען פון קריזיס, צוליב דער אָרימער קויף־פעהיגקייט פון דעם פויערטום. ווערט הייַנטיגעס יאָהר, מעהר ווי אין די פריהערדיגע יאָהרען, געדריקט פון שווערע שטייערען. און דער רעזולטאַט: באַנקראָטען, זעלבסטמאָרד א. ד. גל.

און אין דערזעלבער צייט, גיט די רעגירונג אויס מיליאָנען דאָלאַרס אויף צו בויען לוקסוס־געביידעס פאַר די מלוכה־אַנשטאַלטען. און אַלץ צוליב דעם פּאָפּולערען לאָזונג: „מיר מוזען מערב־אייראָפּעאיזירען אונזער שטעט!" אָט איז אויפגעבויט

(בריה פון קאָוונאָ)

געוואָרען אין קאָוונע, אויף מאַריאַנאַ גאַס, אַ ריזיגע געביידע פון לויטער ספּעציעל געבראַכטע קאַראַרער מאַרמאָר וועלכע האָט אָפּגעקאָסט פיל מעהר ווי די אַסיגנירטע סומע אויף זריעה פאַר די אָרימע פויערים. עס נעהט דאָ אָן אַ פיבערהאַפטע בוי־טעטיגקייט. „קיין געלד פאַר די הונגעריגע איז נישטאָ — די מלוכה־קאַסע פוסטעוועט".

און דאָס איז אַלץ, כדי צו פערווירקליכען דעם חלום פון די געשוואָירענע פּאַטריאָטען, וועלכע טרוימען וועגען דעם, אַז אויסלענדער וועלען קומען קיין קאָוונע און וועלען זאָגען מיט פּאַטאָס:

„יאָ, ווירקליך, אַ פּאַריז אין מיניאַטור!"

און די נויט צווישען דער אָרימער יודיש־האַנדעלשאַפט בעפעלקערונג, וואָס איז אָנגעוויזען אויפ'ן מאָנאָטעגליכען פערדינסט, איז אומגעהייער גרויס.

די סומע, וואָס געפינען זיך אין דעם רשות פון די קאָמיטעטען, קאָנען ווייט נישט בעפרידיגען אַלע נויטבעדערפטיגע, אָבער דאָך בעמיהען זיי זיך ענטקעגענצוקומען יעדען איינציגען ווי ווייט מעגליך. דערהויפּט ווערט געלייגט מעהר אַכטונג אויף די הונגעריגע קינדער, וועמען מען שפּייזט לעצטענס רעגולער, אַ דאַנק די פינף טויזענט דאָלאַר וואָס די אַמעריקאַנער ליטווישע יודען האָבען צוגעשיקט פאַר אָט דעם צוועק.

די עמיגראַציע פון ליטע האָט לעצטענס אָנגענומען אַן עפּידעמישען פאָרם, עס עמיגרירען אַפילו זעכצעהן־יעהריגע יונגלעך. אַכציג פּראָצענט פון דער עמיגראַציע נעהמט קיין דרום־אַפריקע, אָבער אַ בעדייטענדער טייל אויך קיין דרום־אַמעריקאַ א. אַז. וו. און די אַלגעמיינע לאַגע איז, ווי אויבען געזאָגט: „מאַרמאָר פון קאַראַראַ און — „ברויט" פון שטרוי!"

י. מ־י.

רעאָרגאַניזירונג פון דער לאָדזער „יעאָס"־אָפּטיילונג

די מען איז פאָרגעקומען אַ פערברייטערטע פערוואַלטונג־זיצונג פון דער לאָדזער אָפּטיילונג פון דער יודישער צענטראַלער עמיגראַציע־געזעלשאַפט „יעאָס", פּעטריקאָווער 10, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט די ה״ה: ד״ר מאַרטאַקאָווער, רעד. האַמבורסקי, אינזש. פּראַשקער, רייבענבאַך, פאַבריקאַנט, נאַלדין א. א. ווי אויך דער דעלעגאַט פון דער „יעאָס"־צענטראַלע, ה' ה. מ. בערגמאַן פון וואַרשאַ.

ד״ר מאַרטאַקאָווער האָט געעפענט די זיצונג און בעגריסט די איינגעלאַדענע געסט ווי אויך דעם דעלעגאַט פון דער צענטראַלע. ער ערקלערט די אויפגאַבען, וואָס דאַרפען געלעזט ווערען דורך דער פערוואַלטונג אין פערבינדונג מיט דער שליחות פון דעם דעלעגאַט פון דער צענטראַלע. ער בעמערקט, אַז צוליב פערשידענע סיבות האָט די אַלטע פערוואַלטונג נישט ווי געהעריג געאַרבייט, כדי אַ־עקד צושטעלען די היגע אָפּטיילונג אויף אַ געזונדע פינאַנציעלע באַזע, מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבען אונזער שטאָט בעזוכט די ה״ה א. פּאַרלישעווסקי, פּרעזעס פון דער „יעאָס"־צענטראַלע און אַ. וו. באַומבערג, מיטגליד פון דעם צענטראַלען יעאָס־עקזעקוטיוו, וועלכע האָבען אָבגעהאַלטען אַ געמיינזאַמע פאָרלעזונג אין דער היגער „בני־ברית"־לאָזשע וועגען די צילען און אויפגאַבען פון „יעאָס". אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז יעדער מיטגליד פון דער לאָזשע איז זיך מחויב צו דעקלאַרירען אַלס מיטגליד פון „יעאָס". אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז פון דער „יעאָס" צענטראַלע דעלעגירט געוואָרען ה. מ. בערגמאַן פון וואַרשאַ און מיר זענען פערפליכטעט אין דער דאָזיגער אַקציע מיטצוהעלפען מיט אַלע מעגליכקייטען דעם דעלעגאַט פון דער „יעאָס"־צענטראַלע, ווייל פון דער דאָזיגער אַקציע איז אָפּהענגיג די ווייטערדיגע עקזיסטענץ פון דער היגער „יעאָס"־אָפּטיילונג.

ד״ר מאַרטאַקאָווער ווייזט אויך אָן אויף די נויטיגקייט פון שאַפען נייע מיטגלידער, כדי אין דער נאָהענטסטער צייט צוזאַמענצורופען אַן אַלגעמיינע פערזאַמלונג, אויף וועלכער עס וועט אָפּגעגעבען ווערען דער טעטיגקייטס־בעריכט און געוועהלט ווערען אַ נייע פערוואַלטונג.

דער דעלעגאַט פון דער „יעאָס"־צענטראַלע ה. מ. בערגמאַן רעפערירט וועגען די אויפגאַבען פון עמיגראַנטען־שוץ און וועגען דעם מאַטעריעלען צושטאַנד פון דער „יעאָס"־געזעלשאַפט. ער ווייזט אָן אויף די נויטיגקייט פון שאַפען פינאַנציעלע מיטלען פון היגע קוועלען און שלאָגט פאָר צו קאָאָפּטירען צו דער פערוואַלטונג עטליכע אָנגעזעהענע מיטגלידער. די פערוואַלטונג זאָל זיך פערנעהמען מיט דער אָנפיהרונג פון דער היגער אָפּטיילונג און גלייכצייטיג מיטהעלפען אין די ווערבירונגס־אַקציע.

נאָך אַ לעבהאַפטע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט די ה״ה אינזש. פּראַשקער, רעד. האַמבורסקי, בערגמאַן, נאַלדין, פאַבריקאַנט און ד״ר מאַרטאַקאָווער, וועלכע האָבען בעריהרט אַלע אָרגאַניזאַציאָנעלע ענינים ווי אויך די ספּעציעלע אַקציעס פון די אָפּטיילונג, ווי די לאַנדווירטשאַפטליכע צוגרייטונג פון עמיגראַנטען, טראַקטאָר־שאָפער־קורסען פאַר עמיגראַנטען א. א. איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען, אַז ה' אינזש. פּראַשקער נעמט איבער דעם פאָרזיץ פון דער היגער „יעאָס"־אָפּטיילונג און עס ווערען קאָאָפּטירט צו דער פערוואַלטונג די ה״ה ד״ר שזייג, לאַוויניק יאָעל. אויסערדעם ווערען נאָך אָנגעמערקט עטליכע ווייטערדיגע קאַנדידאַטען.

רעד. האַמבורסקי מעלדעט, אַז ער פערפליכטעט זיך במשך פון חודש יולי צו שאַפען 25 נייע מיטגלידער מיט אַ ענטשפּרעכענדער סומע.

ה' בערגמאַן מעלדעט, אַז בעת זיין בעזוך ביים ה' ד״ר ברוידע האָט דערזעלבער צוגעזאָגט זיין אַקטיווע מיטאַרבייט לטובת דער היגער „יעאָס"־אָפּטיילונג.

ה' בערגמאַן אַפּעלירט צו אַלע אָנוועזענדע פערוואַלטונגס־מיטגלידער, זיי זאָלען אַקטיוו זיך בעטייליגען אין דער זאַמעל־און ווערבירונגס־אַקציע. עס ווערט בעשלאָסען, אַז די ה״ה אינז. פּראַשקער און ד״ר מאַרטאַקאָווער, לאַוויניק יאָעל א. א. זאָלען צוזאַמען מיט דעם ה' בערגמאַן בעזוכען אַ געוויסע צאָהל פערזאָנען.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
[illegible]
עלעקטראָ־טעראַפּיע.
[illegible] פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ.
גאַסטראָלען פון בעריהמטער סובּרעטין
און געזאַנגס־ליבהאַבער

וויערא קאַניעווסקא
און פּאַול ברייטמאַן
מיט'ן אַנטייל פון **מאַקס ברין.**

שבת, ד. 29־טען זונטאָג, ד. 30־טע. 9 אָוונד־די שוין לאַנג נישט געשפּילטע פּיעסע
וויערא קאַניעווסקא אין איהר ליבלינגס־ראָל אַלס
די יודישע שיקסע אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ
ראָל „פּאַלאַשקאַ"—וויערא קאַניעווסקא. ראָל „יוסף"—פּ. ברייטמאַן.

שבת, 4 נאָכמיטאָג און מאָנטאָג, דעם 1־טען יולי ד. י., 9 אַ זייגער אין אָוונד
צו פּאַפּול. פּרייזען פון 1 ביז 2.50 **דאָס חזנ'דל** אין 3 אַקטען פון שטיינבערג מיט געזאַנג און טענץ.
ראָל „דאָס חזנ'דל"—וויערא קאַניעווסקא. ראָל „דוד"—פּ. ברייטמאַן.

דינסטאָג, דעם 2־טען יולי, 9 אין אָוונד — די אין לאָדז בעליבטע פּיעסע
וויערא קאַניעווסקא אין איהר ליבלינגס־ראָל אַלס **די יודישע שיקסע** אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ.
ראָל „פּאַלאַשקאַ"—וויערא קאַניעווסקא. ראָל „יוסף"—פּ. ברייטמאַן.
די הכנסה געהט לטובת דעם פעראיין „עזרת אחים"
עס נעמט אַנטייל דאָס גאַנצע פּערסאָנאַל.

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באָריסאָווא, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַרעני, קאַמפּאַניעץ. מענער: בריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.
בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

אַנאָנס!!! אין פאָרבערייטונג „רייזעלע פון יאַפּאַן"

דער יודישער גבור זעליג פאַשאַף
וואָס ער דערצעהלט פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט"

7.

איך האָב אָבער מיך נישט געקענט בערוהיגען, איצט האָבען מיך שוין געקרענקט די זאַכען: ערשטענס ווי קומען די לאָבוזעס צו שאַנטאַזשירען מיט מיין נאָמען, צווייטענס די חוצפה'דיגע רייד פון דעם ריכטער און דריטענ'ס דאָס וואָס מ'האָט מיך אָנגערופען מיט'ן נאָמען „טרום", וואָס איך בין קיינמאָל נישט געווען. ס'איז אָבער שוין נישט געווען קיין אַנדער עצה און איך האָב געמוזט וואַרטען ביז אויפ'ן מאָרגענדיגען טאָג.

צומאָרגענס קוים זיך דערוואַרט אויפ'ן אָוונד האָב איך ערקלערט מיין מוטער, אַז איך געה שווימען, איך האָב גענומען מיינע באָד־הויזען אָבער כ'בין וואַרעק אין דער צירק־בודע, דאָ האָט מיך געטראָפען אַ נייע אומאַנגענעהמליכקייט. אַזוי ווי דער צירק־רופער האָט מיך געזעהען פאַר רי־טרע־טען פון צירק האָט ער אויסגעשריגען הויך אויפ'ן קול: אָנווייזענדיג מיט'ן פינגער אויף מיר:

— דאָס איז דער שטאַרקער מאַן, וואָס האָט געכטען מורא געהאַט צו קעמפען מיט אונזערע וועלט־בעריהמטע אַטלעטען, הגם מיר האָבען איהם פאַרגעלעגט אַ פרעמיע פון 100 מאַרק.

איך האָב ווידער פערביסען מיט די ליפען און בין אַריין אין צירק. די בודע איז געווען פול געפּאַקט פון וואָס איך האָב דוקא דאָסמאָל אַ גרויסע הנאה געהאַט. כאָלד האָבען זיך געוואָלט אָנהויבען די קאַמפען, איז דער ריכטער ווידער אַרויס מיט זיין געכטיגען פּזמון, אַז די אַטלעטען פאָדערען אויף צום קאַמף יעדען ווער ס'וועט זיך נאָר שטעלען און לאָזען פאַר אַ בעלוינונג פון 100 מאַרק.

איך האָב זיך רוהיג אויפגעשטעלט פון מיין פּלאַץ, אַריין אין מיטען דער צירק־אַרענע און ערקלעהרט מיין גרייטקייט צו קעמפען מיט די פאָרגעשטעלטע אַטלעטען. כ'האָב אָבער געשטעלט אַ תנאי, אַז זיי זאָלען מיר אויסקלייבען 5 פון זייערע בעסטע אַטלעטען און איך וועל מיט זיי קעמפען איינער נאָך דעם צווייטען. דעם ריכטער האָב איך בעמערקט איז בלייך געוואָרען די נאָז, ער האָט אָבער נישט געהאַט קיין עצה און האָט איינגעוויליקט אויף מיין פאָרשלאַג. ביי דער גרעסטער פרייד פון פערזאַמעלטען פובליקום האָט זיך דער קאַמף אָנגעהויבען.

אַלס ערשטען האָב איך בעקומען אַ שווערען מאַן מיט בעוועגונגען פון אַ בער, אָבער אַזוי האַרט, אַז מ'האָט איהם פון אָרט נישט געקענט ריהרען, שוין אין די ערשטע מינוטען האָב איך געכאַפּט אין „דאָפּעלטען נעלסאָן" און ברעכענדיג האָט ער זיך אַליין אַוועקגעלעגט אויף ביידע לאָפּאַטקעס, ער איז אַרויס אבל וחפוי ראש. דער ריכטער איז געוואָרען דענערווירט און דאָס פּובליקום האָט נישט אויפגעהערט מיר צו אַפּלאָדירען.

דעם צווייטען האָב איך שוין בעקומען אַ לייכטען, אַ בעוועגליכען, ס'האָט געהייסען דעם בעסטען טעכניקער פון טורניר. מיט איהם האָב איך גאָרנישט געמאַכט קיין גרויסע חתונה, האָב איהם געפּאַקט אין אַ „מיהל" געדרעהט מיט איהם עטליכע מאָל כפּרות און ער איז שוין געלעגען. דער ריכטער האָט אָבער נישט פערענדיגט דעם קאַמף. איך בין געלעגען אויף מיין קרבן, איהם געדריקט אָבער דער ריכטער האָט גאָר נישט געגעבען קיין צייכען, אַז דער קאַמף איז פערענדיגט, איך בין אָבער נישט אַראָפּגעגאַנגען פון דעם בעזיגטען, אַזוי לאַנג ביז דער אַטלעט אַליין האָט ערקלעהרט, אַז ער איז בעזיגט און זיך געבעטען, אַז איך זאָל איהם אָפּלאָזען. איצט איז געקומען דער דריטער, ער זעהט אויס האָט שוין געוואוסט, אַז ער וועט האָבען אַ מפּלה, און זיך נישט לאַנג אַקעגענגעשטעלט און זיך כמעט אַליין אַ נידערגעלעגט, ווען און ס'איז געקומען די ריהע אויפ'ן פערטען און פינפטען זענען זיי ביידע שוין נישט געוועהן אויף דער אַרענע. זיי זענען פשוט ענטלאָפען. דערנאָך האָב איך זיך דערוואוסט, אַז זייער ענטלויפען איז געווען בהסכם מיט'ן ריכטער, וועלכער האָט זיך געוואָלט אָפּראַטעווען די פרעמיע פון הונדערט מאַרק. ער האָט געטענהט, אַז היות, ווי איך האָב זיך אונטערגענומען צו קעמפען מיט 5 אַטלעטען און איך האָב מעהר נישט געקעמפט ווי מיט 3 קומט מיר נישט די פרעמיע. דאָס פּובליקום אין צירק האָט אָבער גערעוועט, גערודערט און פערלאַנגט, אַז די צוויי אַטלעטען זאָלען צוטרעטען צו קאַמף. ס'איז געקומען צו אַ גרויסען סקאַנדאַל בעת וועלכען די פּאָליציי האָט געמוזט אונטערדרינגען, כדי נישט אייננאַנצען צו קאָמפּראָמיטירען זיין אונטערנעהמונג, האָט דער צירק־דירעקטאָר אויסגעצאָהלט די פרעמיע. איך האָב מיין נאָמען נישט געוואָלט אויסזאָגען, איבעריגענס האָט דאָס מיר נישט אַזוי שטאַרק געפּאַסט, אַז מ'זאָל דאָס וויסען אין פראַנקפורט.

די הונדערטס מאַרק האָב איך געבעטען די פּאָליציי, אַז זי זאָל דאָס פערטיילען אויף דער העלפט צווישען דער יודישער און קריסטליכער יתומי־ביים־הייזער.

(ווייטער קומט).

צום נייעם שול-יאר

געשפרעך מיט'ן דירעקטאר פון „יבנה"

אין אַ געשפרעך מיט'ן דירעקטאָר פון „יבנה" ה' חיים ראחין האָט ער ערקלערט:

— 12 יאָהר צייט האָט זיך די שול „שלום־עליכם" — איצט „יבנה" — געראַנגעלט און שווער־רען קאַמף פאַר איהר עקזיסטענץ. פון איין זייט די גלייכגילטיגקייט פון דער געזעלשאַפט און פון דער אַנדערער זייט די בעציהונג פון דער מאַכט האָבען בעשווערט די נאָרמאַלע ענטוויקלונג פון דער שולע.

נאָך די ענדערונגען, וועלכע זענען פאָרגעקומען (דאָס אַריבערגעהען אין'ם נייעם לאָקאַל פון דער געוועזענער גימנאַזיע „יבנה" (צעגעלניאַנאַ 75), האָט זיך דער מצב פון דער שול בעדייטענד פאַרבעסערט. צום נייעם שול־יאָהר ווערט די טעטיגקייט פערגרעסערט און ס'ווערען אין „יבנה" געעפענט פאַראַלעלע נאָכמיטאָג־קלאַסען.

מיט צופרידענהייט קענען מיר פעסטשטעלען, אַז די שולע האָט אין משך פון דער לעצטער צייט זיך בעדייטענד ענטוויקעלט און מיר פיהלען בחוש ווי ס'פערשאַרקט זיך דער באַיס פון אונזער שול. מעהר ווי שטענדיג זעהען מיר די אַנערקענונג און אויפמערקזאַמקייט, וואָס מ'ווייזט אַרויס צו דער איינציגע אין דעם אָרט שול, וואו די שילער בעקומען די וועלטליכע בילדונג אין דער העברעאישער שפּראַך און ווערען ערצויגען אין גייסט פון אונזער נאַציאָנאַלע און מענשליכע שטרעבונגען.

מיר האָבען אין אונזער פראָגראַם אַנגעצייכענט, אַז די תלמידים זאָלען בעקומען אַן ענטשפּרעכענדע ערציהונג און בילדונג און ווערען פאַרבערייטערט צו אַן אַרבייטס־לעבען אַלס ייד און בירגער. ענדי־גענדיג די שול, ווערען די תלמידים אויפגענומען אין די 5־טע קלאַס פון די הי.ע מיטעל־שו.ע אָדער אין דער אינדוסטריע־שול, אַ חוץ אַלגעמיינע העברעאישע למודים, ווערען אויך געלערענט, אין אַ גרויסער מאָס, פּויליש (שפּראַך און ליטעראַטור), אַלגעמיינע געשיכטע און געאָגראַפיע.

דאָס לעהרער־פערסאָנאַל בעזיצט די ענטשפּרעכענדע קוואַליפיקאַציעס און איז דורכגעדרינגען מיט אידעע פון נאַציאָנאַלער ערציהונג.

די שולע איז פערזעהן מיט אַלע נויטיגע שול־מכשירים, ווי פיזישע און כעמישע קאַבינעטען מיט אַ זעהר רייכער ביבליאָטעק. ביי דער שולע איז אויך פאַרהאַן אַ שענער טורן־זאַל און ס'ווערט זעהר פיל אַכט געלעגט אויף דער פיזישער ענטוויקלונג פון די קינדער.

אין אַלגעמיין זענען איצט פאַרהאַן 234 שילער, צוזאַמען מיט דער פּאָלקס־שול. דער „גן" ווערט אָנגעפיהרט פון אַ פרל. פון ארץ־ישראל, וואָס האָט געענדיגט אין ווין און אין בערלין די העכסטע פרעבעל־קורסען. דער מוסטער־אַפּטער קינדער־גאָרטען ווערט געפיהרט לויט'ן סיסטעם פון מאָנטעסאָרי.

די שול האָט נישט קיין שום בעדייטענדע אונטערשטיצונג פון וועלכע ס'איז אינסטיטוציע; פון מאַגיסטראַט בעקומט די שול סך־הכל די אונבעדייטענדע סומע פון 2,000 זל. אַ יאָהר, וואָס איז אין ביודזשעט פון דער שול, נישט מעהר ווי אַ טראָפּען אין ים. די איינציגע הכנסה, וואָס זיכערט אין אַ געוויסער מאָס די עקזיסטענץ פון דער שול זענען די אָפּצאָלונגען פון די מיטגלידער פון דער „געזעלשאַפט צו גרינדען העברעאישע פאָלקס־און פרעבעל־שולען" אין לאָדז. די צאָהל מיטגלידער דערגרייכט אָבער לע"ע בלויז 500.

כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע יודישע מאַסען צו שיקען זייערע קינדער אין דער יבנה־שולע, ווערען צום נייעם שול־יאָהר געעפענט פאַראַלעל־נאָכמיטאָג־קלאַסען מיט אַ מעסיגען שכר־למוד.

ביי דער שול איז אויך פאַרהאַן אַ זעלבסט־הילף־אָרגאַניזאַציע פון די שילער, און אַ גוט איינגעאָרדנעטע בוכבינדעריי, וואו ס'ווערען אָנגענומען ביכער צו בינדען פון פערשידענע שילער אין די הכנסה דערפון איז בעשטימט פאַר דער „זעלבסט־הילף".

אמענא.

בלוטיגע טראגעדיע אין לובלין

קאסירער פון דער לובלינער באהן-סטאציע געפונען אין א קאלוזשע בלוט

אויפ'ן בעט פון זיין דערשאסענער געליבטער

לובלין.

לובלינער בעפעלקערונג איז אויפגערודערט געוואָרען פון אַ בלוטיגער טראַגעדיע, וועלכע האָט זיך אָפּגעשפּילט אויף דער 1־טער מאַי גאַס אין הויז נומער 34.

אין יענעם הויז וואוינט שוין העכער 15 יאָהר דער הויפּט־קאַסירער פון דער לובלינער באַהן־סטאַציע, יאַ פּיקולסקי, צווישען די שכנים האָט פּיקולסקי ביז דער לעצטער מינוט גע'שם'ט, אַלס זעהר שטילער, רוהיגער און ערנסטער מענש. ער האָט קיינמאָל מיט קיינעם נישט גערעדט קיין יאָ מיט קיין ניין. מיט 10 יאָהר צוריק האָט איהם געטראָפען אַן אומגליק. די פרוי איז איהם משוגע געוואָרען, און מען האָט איהר אָפּגעפיהרט אין פּאַניאַטעווער שפּיטאָל, אין דער וואוינונג איז ער פערבליבען מיט זיין איינציגען זוהן. אין אַ יאָהר אַרום האָט ער זיך בעקענט מיט אַ געוויסע זאָפיאַ פּאַשקאָווסקאַ און זיך מיט איהר דערנעהנטערט אַזוי ווייט, אַז זי האָט זיך אַריינגעצויגען צו איהם אין וואוינונג. און זיי האָבען די לעצטע יאָהרען געוואוינט צוזאַמען. פּיקולסקיס זוהן האָט פערנומען אַ בעזונדער צימער און איין זייט קאָרידאָר פון דער וואוינונג און פּיקולסקי מיט זיין געליבטע האָבען פערנומען אַנדערע צוויי צימערען אין צווייטען קאָרידאָר.

און ווידער זענען אַזעלכע עטליכע יאָהר שטיל און רוהיג.

זונטאָג האָט פּיקולסקי געפייערט זיין געבורטס טאָג. עס זענען צו איהם געקומען פיל געסט, פערברענגט, און שפּעט אין אָוונט זענען זיי אַוועק אַ היים. פּיקולסקי מיט זיין פאַמיליע האָבען זיך גענומען גרייטען צום שלאָף.

אַרום האַלב 2 ביינאַכט האָבען שכנים אין הויז דערהערט אַ רעוואָלווער שאָס, אָבער היות ווי דער שאָס איז נישט בעזונדער גערודערט. דורך קיין שום געשריי איז באַלד שטיל געוואָרען און קיינער האָט זיך נישט בעאונרוהיגט.

נעכטען 7 פריה איז די שטענדיגע בעדינערין געקומען ווי יעדען טאָג, אויפגעשלאָסען די צימערען, פּיקולסקי'ס שלאָף־צימער איז נאָך געווען פערמאַכט. זי האָט דעריבער אָנגעקלאַפּט פריהער ביים זוהן, אויפגעזוכט זיין צימער און דערנאָך עטליכע מאָל אָנגעקלאַפּט אין פּיקולסקי'ס צימער. מען האָט איהר אָבער נישט געעפענט און נישט געענטפערט.

די בעאונרוהיגונג פון זוהן מיט דער דינערין איז געוואַקסען און סוף כל סוף האָבען זיי אַרויפגערופען אַ פּאָליציאַנט און געעפענט די טיר בגוואַלד.

ערשט דאַן האָט זיך דערזעהען אַ מורא'דיג בילד.

דאָס בעט פון זאָפיאַ פּאַשקאָווסקאַ איז געווען בעגאָסען מיט בלוט, זאָפיאַ אַליין איז געלעגען אין בעט בלויז אין העמד, אין קאָפּ עטליכע וואונדען, פון וועלכע עס האָט נאָך געשטראָמט דאָס בלוט. איהר גאַנצער קערפּער, דאָס בעטגעוואַנד — אַלץ פערפלייצט מיט בלוט. נעבען איהר אָנגעשפּאַרט מיט די פיס אויף דער פּאָדלאָגע און מיט'ן צווייטען האַלבען קערפּער אויפ'ן בעט איז געלעגען פּיקולסקי אויך בעגאָסען מיט בלוט.

אויפ'ן בעט איז געלעגען אַ רעוואָלווער מיט עטליכע אויסגעשאָסענע קוילען.

ביידע קערפּער זענען שוין געווען טויט. ווער פון זיי עס האָט פריהער געשאָסען איז נאָך דערווייל נישט קלאָר.

פּאָנאַטאָווסקי, פּאָליציי, די אויספאָרשונגס־מאַכט דערווייל איז דאָס צימער פער'חתמנ'ט געוואָרען און די מאַכט איז צוגעטרעטען צו ערשטער אויספאָרשונג

קרבן פון א „שטילער חופה"

לעמבערגער פרויען-הענדלער פערפיהרט א יודיש מיידעל און פערקויפט עס אין א שאנד-הויז

נישט איינמאָל האָבען מיר שוין געוואָרענט, אַז מען זאָל נישט שטעלען די אַזוי גערופענע „שטילע חופות", וועלכע ווערען אויסגענוצט מצד כל־ערליי פינסטערע פערשוינען און פרויען־הענדלער, וועלכע פערפיהרען און פערקויפען זייערע „ווייבער" אין אויסלענדישע שאַנד־הייזער. פערשידענע שרים זענען שוין פון די מאַכגעבענדע קרייזען אָנגענומען געוואָרען, כדי צו בעקעמפען די „שטילע חופות". דער פעראיין צו שיצען די יודישע פרויען און וואַרשאַ האָט אַריינגעטראָגען אַ מעמאָריאַל צום פּוילישען קאָמיטעט צו בעקעמפען דעם פרויען־האַנדעל אין דעם ענין.

אַזוי אָבער קוקט מען, בפרט אויף דער פּראָווינץ, גאַנץ ווייניג אויף די דאָזיגע וואָרנונגען און מען שטעלט „שטילע חופות", וואָס קאָסטען אַ פיל קרבנות פון נישט דערפאַהרענע יודישע מיידלעך, וועלכע פאַלען אַריין אין דער נעץ פון פרויען־הענדלער און ווערען דאַן פערפיהרט ערגיץ ווייט־ווייט פון זייערע היימען, וואו זיי שטאַרבען יונג אַוועק אויף די שרעקליכסטע ווענערישע קראַנקהייטען.

אַט ווערען מיר ווידער געוואויר וועגן אַ נייעם קרבן פון אַזאַ „שטילער חופה".

קיין ראַוונאַ איז מיט אַ צייט צוריק אַראָפּגעקומען אַ יונגערמאַן, וועלכער איז באַלד גוט בעקאַנט געוואָרען אין דער דאָזיגער שטאָט. דאָס איז געווען אַ'עלעגאַנט־געקליידעטער עטליכע דרייסיג יאָהריגער מאַן, וועלכער האָט זיך פאָרגעשטעלט, אַז ער איז אַ לעמבערגער קינד און וואוינט אין אַמעריקאַ. דאָרט איז ער אַ רייכער „שאָפּ"־בעזיצער און איז געקומען אַהער זוכען אַן אַנשטענדיג מיידעל פאַר אַ כלה.

מען האָט זיך צו איהם אָנגעהויבען צו שדכ־נע. ער האָט אָבער געזוכט אַ מיידעל נישט אַ זוי פון אַ יחוס'דיגער פאַמיליע נור אַ שענהייט, גוט געבוי. און פון אַ בעל הבתישער היים. ער פלעגט דערצעהלען, אַז ער אַליין איז אַ פּראָסטער מענש. זיין פאָטער איז געווען אַ שניידער אין לעמבערג, האָט געהייסען מאָטל שאָר, אַ „פּראָסטער גוט שבת" איז ער געווען. אָבער אַ כלה וויל ער פון אַ גוטער היים און אַ שעהנע.

בקיצור: נאָך לאַנגע זוכענישען האָט ער תנאים געשריבען מיט אַ ראַוונער בעל־הבתיש מיידעל, די 24־יעהריגע ראַוונער שענהייט חוה מיכלשטיין, דאָס „גליק" פון דעם מיידעל איז געווען אָן לשער. זי האָט זיך שוין אין דער פאַנטאַזיע אויסגעמאָלען די פּאַלאַצען, אין וועלכע זי וועט וואוינען אין אַמעריקאַ.

געקומען די צייט פון בעשטימען דעם חתונה־טערמין האָט דער חתן זיך איינגעשקשנ'ט, אַז ער וויל שטעלען אַ „שטילע חופה". כאָטש האַק און בראָק זיינע אברים, נור אַ „שטילע חופה".

מען האָט געשטעלט אַ „שטילע חופה". דאָס „פּאָר־פּאָלק" איז אָפּגעפאָהרען קיין אַמעריקאַ און ווי אַ שטיין אין וואַסער. זיי האָבען מעהר פון זיך נישט געלאָזט הערען.

באַלד האָט מען געוואוסט, אַז מען האָט דאָ ווידער צו טון מיט אַ פרויען־הענדלער. אָבער די קרובים פון דעם פערפיהרטען מיידעל האָבען אָנגעווענדעט כל־ערליי מיטלען געוויזער צו ווערען דעם אמת, מען האָט געמעלדעט דעריבער דער פּאָליציי, וועלכע האָט אומעטום אין די נעסטען, וואו די פרויען־הענדלער פערקויפען זייערע קרבנות, געזוכט, אָבער אָהן רעזולטאַט. אין ערגיץ האָט מען זי נישט געפונען.

אַט פון דאָזיגען פאַקט אפשר וועט זיך די פּראָווינץ אָפּנעהמען אַ מוסר השכל און מעהר נישט לאָזען זיך פערפיהרען פון פרויען־הענדלער, וועלכע נוצען אויס די נאַאיווּיטעט פון נישט־דערפאַהרענע מיידלעך און שטעלען „שטילע חופות".

ד. מ.

ערשטער אינטערנאצ. קאנגרעס

פון דיאמאנטען-ארבייטער

אַנטווערפּען. אין די קרייזען פון די היגע דיאַמאַנט אַרבייטער און דיאַמאַנט סוחרים האָט אַרויסגערופען אַ לעבהאַפטע אינטערעס די ידיעה וועגען דעם 1־טען קאָנגרעס פון די דיאַמאַנט־אַרבייטער, וואָס וועט ווערען גערופען דעם 8־טען יולי אין שטוטגאַרט, לויט דער איניציאַטיווע פון די בעלגישע אָרגאַניזירטע דיאַמאַנט אַרבייטער. מען האָט ספּעציעל אויסגעוועהלט אַ שטאָט נישט אין בעלגיען און האָלאַנד, כדי צו קענען געמיינזאַם און געמיטליך זיך אַדורכרעדען וועגען דער איצטיגער לאַגע אין דער דיאַמאַנט בראַנזשע.

איינע פון די וויכטיגסטע פראַגען וועלכע וועלען דאָרט ווערען בעהאַנדעלט איז די פראַגע פון דרום־אַפריקאַ. די דאָזיגע פראַגע איז געוואָרען לעצטענס אַ זעהר ערנסטע. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס מען בעקומט שלעכטע גרייזען פון די דיאַמאַנט־אַרבייטער, וואָס זענען אַוועק קיין דרום־אַפריקאַ אַרבייטען — ציהען זיך דאָך נאָך אַפריקאַ די בעסטע בעלי מלאכות, ווייענדיג זיכער אַז דאָרט וועט מען קענען בעסער פערדינען און מען וועט קענען איינריכטען לערן־וואַרשטאַטען פאַר אָנפאַנגער, פאַר וואָס מ'צאָהלט זעהר פיל. דאָס אָפּפאָהרען קיין דרום־אַפריקאַ דראָהט אָבער צו רואינירען די אַלטע אינדוסטריע־פונקטען.

עס וועט אויך נאָך בעטראַכט ווערען די פראַגע וועגען בילדען אַ אינטערנאַציאָנאַלע הילפס־פאָנד פאַר די אַרבייטער אין דיאַמאַנט בראַנזשע בעת אַ קריזיס אָדער אַרבייטסלאָזיגקייט.

גאלדענע גליקען

(ראמאן)

(66

— איך וועל אַזעקפאָהרען, מאַריאַ, — האָב איך געזאָגט. — אָבער צוזאַמען מיט אייך, אויב איהר רעכענט אַז איך וועל ענטלויפען און איבערלאָזען אייך אין די הענד פון דער פערפלוכטער באַנדע, האָט איהר אַ גרויסע טעות.

— איהר מוזט אָבער ענטלויפען — האָט זי זיך געבעטען — מיר דראָהט נישט קיין געפאַהר. בנאמנות, איך בין אויסער יעדער סכנה.

— איך גלויב אייך נישט אז דער היגזיכט.! — האָב איך שאַרף אויסגערופען — מיסטער הענרי טריינאָט ווייסט וואו איהר זענט?

מאַריאַ האָט זיך פערשעהמט:

— ער מיינט, אַז איך בין צוגאַסט ביי פריינד — האָט זי אַרויסגעשעפּטשעט — איך וועל זיך צוריקקעהרען קיין לאָנדאָן אין אַ טאָג אָדער צוויי אַרום. איך וועל זיך גלייך צו איהם צוריקקעהרען, ווי נאָר איהר וועט ענטלויפען.

— איך האָב נישט בדעה צו ענטלויפען. אויב איך וועל אַזעקפאָהרען פונדאַנען, איז נאָר מיט אייך. איך וועל אייך אַליין אָפּפיהרען קיין לאָנדאָן.

זי האָט געקוקט אויף מיר מיט פערצווייפלונג. אין איהרע אויגען האָט געציטערט שרעק.

— זיי וועלען אונז ביידען דערהרגענען.

— איהר מיינט אַזוי? — האָב איך אַ שמייכעל געטון. — אַט בעמיהען זיי זיך שוין אַ וואָך צייט צו דערהרגענען מיך אַליין און זיי בעווייזען עס נישט... זייערע הענד זענען צו קורץ צו מיר...

מאַריאַ האָט האָפענונגסלאָז אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ.

— מאַכט נישט קיין חוזק. די לינע האַלט זיך קיינמאָל נישט פאַר בעזיגט. עס האַנדעלט זיך נאָר וועגען צייט. עס וועט נישט דורך אַ וואָך, און איהר וועט זיין אויף יענער וועלט... און אייער פריינד אויך. אָך, איהר פערשטעהט גאָרנישט, ס'איז אַ געפאַהר עס דראָהט אייך. הערט־זשע מיך אויס: עס זענען געווען פיר פערשוין חוץ פרעדאַ'ן מיט לאָפּעצ'ן, וועלכע דער ראַט האָט פעראורטיילט צום טויט, און אַלע זענען זיי איינער נאָכ'ן אַנדערען דערהרגעט געוואָרען. ווייסט איהר נישט, וואָס עס איז געשעהן מיט לאָפּעצ'ן?

— ניין, — האָב איך געענטפערט — איך ווייס גאָרנישט וועגען די בעשלוסען פון ראַט, און חוץ קרעם זענען דריי מאָל געמאַכט געוואָרען אויף מיר אַטענטאַטען, און אייער אָרימער מילפאָרד איז אַריינגעפאַלען צו זיי אין די לאַפּעס אַריין און איז נעלם געוואָרען. איך פרוב זיך איצט אַליין נעהמען צו אייער לינע, כאָטש־ביי דערפאַר, כדי צו נוקם זיין זיך פאַר איהם.

— מילפאָרד — האָט זי אויסגערופען, קוקענדיג אויף מיר מיט איטה — דאָס איז יענער מאַן וועלכען זיי האָבען זיך געפּרובט צו פערסמ'ען?

— יאָ! און איצט איז ער מיט צוויי טעג צוריק פערפאַלען געוואָרען, און קיין גאָט ווייסט, וואָס עס איז איצט מיט איהם.

זי האָט אַ טיפען זיפץ געטון.

— אָך, איצט פערשטעה איך, פאַרוואָס דאַקאָסטאַ איז פערשוואונדען געוואָרען — האָט זי פאַר זיך אַרויסגעמורמעלט — ער האָט אַכטונג געגעבען אויף אייער הויז, און אַלע טאָג געשיקט ראַפּאָרטען צ גוואַרעס'ן. איצט איז שוין צוויי טאָג, ווי פון איהם איז נישטאָ קיין ידיעה.

פערוואונדערט האָב איך אויסגערופען:

— גאָט מיינער, אפשר איז מילפאָרד...

פלוצים האָב איך דערהערט אין דרויסען רעדען, און איך האָב נישט פערענדיגט די פראַזע.

אינסטינקטיוו האָב איך זיך אַ כאַפּ געטון פאַר דער טאַש, וואו ס'איז געלעגען מיין רעוואָלווער. און אין משך פון עטליכע סעקונדען האָב איך זיך מיט מאַריאַן אָנגעשטרענגט צוגעהערט.

אויפ'ן מיטל־הויף האָבען זיך געלאָזט הערען שריט. אַ מענער־שטימע האָט געמאַכט עפּעס אַ בעמערקונג און איהם האָט געענטפערט אַ פרויען־געלעכטער.

— קומט, מאַריאַ! — האָב איך שנעל אַרויס געשעפּטשעט, — דאָס זענען צוויי געסט פון עשטאָן. מיר מוזען זיך מיט זיי בעגריסען. איך וועל שוין אַליין אַלץ אויפקלעהרען, ווי עס בעדאַרף צו זיין.

זי איז מיר שווייגענדיג נאָכגעגאַנגען פון שפּייכלער אַרויס.

פונ'ם בערגעל איז ענטקעגען אונז געגאַנגען יאָרק מיט דער לעדי באַראַרעל.

דערזעהענדיג אונז, האָבען זיי זיך אָפּגעשטעלט. אַלע האָבען מיר אויסגעזעהען ווי פערשעמט. יאָרק האָט דער ערשטער איבערגעריסען דאָס שטילשווייגען.

— זענט איהר עס גאָר, נאָטאַן! — האָט ער געזאָגט — די לעדי באַראַרעל האָט מיר טאַקע פערזיכערט, אַז ס'איז אייער אויטאָ.

— לעדי באַראַרעל איז גערעכט: ס'איז מיין אויטאָ — האָב איך געענטפערט — דערלויבט איך פאָרצושטעלען: מיס ראָזען, לעדי באַראַרעל, קאַפּיטאַן יאָרק.

לעדי באַראַרעל האָט געכאַפּט אַ שפּיציגען בליק אויף מאַריאַ'ן און אַ שמייכעל געטון.

מיר זענען געגאַנגען צו די קוטבערט'ס און פלוצלינג דערזעהען אייער אויטאָ — האָט זי זיך אָפּגערופען — איך האָב נישט געוואוסט, אַז איהר אינטערעסירט זיך מיט אַלטע חורבות, מיסטער נאָטאַן?

— אָ, — האָב איך רוהיג געענטפערט — איהר קענט נאָך נישט אַלע מיינע פערבעהאַלטענע טאַלענטען.

יאָרק האָט דערפיהלט, אַז די אַטמאָספערע הויבט אָן צו ווערען היים, האָט ער זיך מאַקסימאַל אַריינגעמישט און אַ פראַגע געטון:

— אייער אויטאָ אַרבייט גוט?

— איך האָב איהם גראָד געהאַט אויספּרובירט, און דערביי שיער נישט איבערגעפאָהרען דאָס פריילין ראָזען.

מאַריאַ האָט אַ שמייכעל געטון שוין אינגאַנצען אַ בעהערשטע.

(פאָרטזעצונג קומט).

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט.
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראָקאָזאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר. 10—11 5—6, 7—8
ד"ר רוזשאַנער הויט און נעשל. קר. 10—11 1—3
ד"ר גאָלדשטיין- אינערן-קראַנקהייטען פאַלאַק 1—2 7—8
ד"ר יוסמאַן נערווען קראַנקהייטען 12—2
ד"ר ראָזענצווייג אינדער-קראַנקהייטען 10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף 1-11½ 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנקהייט 4-5 1—2
ד"ר וויינבערג אינג. חירורג לונגען-קר 12—1, 6—7
ד"ר טאָפּאָל רענטגען 10—12 4—6
א. גראַדזינסקי צאָהן-ערצט 3—7
נ. ראָזעס צאָהן-ערצט 2—9

א רענטגען-אינסטיטוט
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאָסמעטיש. קאָבינעט
פּרל. מאַרקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונט

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בושושינער 11, טעלעפאָן 63-37
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר. 4½—3½
ד"ר קערשנער קינדער-קראַנקהט. 9-11 4½-3
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען 12—2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר. 1½—12½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גמטישע קר. 1—2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה. 1½—12½
ד"ר וויים כירורגישע קראַנקהייטען 2—3
ד"ר שמערלאָווסקי פרויען-און געבורטס-הילף 4½—3½

אימפּוגנען נעגען שקאַרלאַטין.
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאַזינסקי קאָסמעטיש-קאבינעט 6—3 10—1
די לעטשניצע איז אויך עפען זונטאג

נישט נאָר
פיינשמעקער
נאָר אפילו
דאָקטוירים
פּערזיכערען, אַז נאָרוועגישע הערינג, וועלכע ענטהאַלטען לויט די פאָרשונגען פון ד"ר לונדע, א גרויסען קוואַנטום יאָד, זענען א פיינע לייכט-פערדייליכע נאַהרונג ווי פאַר קינדער, ווי אויך פאַר גרויסע מענשען. אַלס פאָרשפּייז אָדער אַלס שפּייז שמעקען זיי אויסגעצייכענט, ווייל די קוואַליטעט פון נאָרוועגישע הערינג האָט נישט איהר'ס גלייכען.
עכטע
נאָרוועגישע
הערינג

בשורה טובה!
ב"ה יצא לאור הספר הקדוש „ספורי מעשיות" מהרב מהר"ן מברסלב זי"ע עם הפירושים ...
גם כל ספרי מוהר"ן להשיג שם.

קלויזול־עס
און זאָבעזפיטשעניעס
אויף אַלע שטעט אין פּוילען, בעואָרגט שנעל און ביליג דער גרויסער ...
ב. מאַז, 10 פּיעטריקאָווער 10
רעכטסקאָנסולטאַנט.

Dr. med.
RACHELA LEWI
ספעצ. קינדער-קראַנקהייטען
נעהמט אן אין דער לעטשניצע „Vita" (פּעטרי-קאָווער 45, טעל. 47-44) פון 8 ביז האַלב 5 נ"מ

Dr. med.
S. Heinrich
ספּעציאַליסט פאַר
קינדער- און אינערליכע קראַנקהייטען
עמפּפאַנגט אין **זשאַקאָוויץ**
ווילא סאַקאַלאָווסקי ביי דער-באַהן-סטאַציע

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע
לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, ...
- 4 זל.

Dr. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאָמפּ (האַר-אויספאַל)
נעהמט אַן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד.

Dr. A. MAZUR
ספּעציאַל-ערצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנקהייטן ...
וואָסקאַדניאַ 65, טעל. 66-01
...

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע ...
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
וויזיט 3 זל.

קנה חכמה קנה בינה
ואל תט מאמרי פי
...
17 פּיעטריקאָווער 17
52 זאַכאַדניאַ 52
אז תלך לבטח דרכך
...
י. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
זאַכאַדניאַ 52.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78.
...

עקער
מאַשינאָוס
...
נאַרוטאָוויטש 29 ...

צו פערדינגען
א **געוועלב**
מיט א וואוינונג
...

פּערטוויישט
...

השבת אבדה.
...

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאָהן-כירורג
...
Konstantynowska 9.
telefon 49-66

נוצט אויס די געלעגענהייט!
ביליגער פּערקויף פון זייד-וואַרן
ווי אויך די מאָדערנסטע קליידער-שטאָפען
צו בעדייטענד פּערקלענערטע פּרייזען
A. FERSTER, Piotrkowska 71
אין הויף, 2-טער איינגאַנג, פּאַרטער.

וויכטיג פאַר לעטניקעס
אַנשטאַט זיך צו באַרגען א בעט אויף אַבצוין-געלד
קויפט בעסער פאַר'ן זעלבען געלד
אַן עכטע פּאַטענטירטע בעט מיט א מאַטראַץ
PALMA-PATENT
...
מאַטראַצען קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס
...
הויפּט לאָדז, פּאַלנאַצנאַ 24, טעל. 31-85

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
...

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
...

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
...
צוריקגעקעהרט.

Dr. Z. Rakowski
... קאָנסטאַנטינער 9. טעל. 27-81.
...

אַבאָנעמענטס-פּרייז: ...
אַנאָנסען-פּרייז ...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.